

M. A. Akşit Koleksiyonundan

1-Dikta

1a

Darbenin İyisi Olmaz, Dikta bir İnsanlık Suçudur. Hekimlikte “Hastalık Yok, Hasta /Olgu Vardır”.*

M Arif AKŞİT**

*Kaynak: Darbenin iyisi olmaz sözü, Yazarın Babası, Yassıada Mahkemesinde Yargılanan İdamdan müebbet dönüşen ceza alan, Dr. Baha AKŞİT’in ifadesi olup, bu vurgu, B. Ecevit tarafından 27.10.1995 tarihindeki cenaze töreninde bana iletilmiş, eklenen ise Hipokrat’ın ilkesi/sözüdür.

*NOT: Tüm görüşler yazara ait olup, herhangi birini bağlamamalıdır, çoğul olarak sunulması genel duygusal yaklaşımdandır.

** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji Bilim Dalı, Pediatri Genetik, (emekli; Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul Başkanı)

Darbe kelimesi 2011 TDK sözlüğünde¹, özet olarak: 1) vurma, 2) baskı kurma, yöntemi değiştirme, 3) birini kötü duruma düşürme: a) gücü sarsılmak, b) olumsuz duruma maruz kalmak, anlamında ele alınmaktadır. Tıbbi açıdan kelime anlamı olarak yorumu; zorlama, bireye karşı yapılan baskı, bir bilimsel gereğe dayandırılarak güç kullanma, tolere etmesi/uyumu üstünde yaklaşım ve bireyi olumsuz, kötü duruma sokmaktır. Dikta², insanlara ne yapıp ne yapmaması gerektiğini emreden, buyurgan rejimlerdir (oligarşi, monarşi, askeri, seçimde az katılım ile temsil olmaması, elitist diktalar). Hekimlik ile yan yana olmayacak kavramlardır.

Darbenin karşıtı, bağımsızlık/istiklal olup, Atatürk “Bağımsızlık benim karakterimdir” demiştir. Bağımsızlık³, kişi veya yönetimin kendisi veya kendi elemanlarınca yönetilmesi, sorumlu olmaları, egemenliğin, hakimiyetin kayıtsız, şartsız millette olmasıdır. Kuvvet ayrılığı Anayasa’daki⁴ tanımlanması ile, bu kavram; üstünlük sıralaması anlamında olmamalı, Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasına iş bölümü ve iş birliği tanımlanmaktadır. Ancak, her biri güç bende diyerek, kendi yaklaşımına uyulmasını istemektedir. Buna karşın, Avrupa ve Uluslararası Antlaşmalar⁵⁻⁶, 1976-2019 yıllarında birey hakkı/civil liberties en üst duruma getirilmiş, bu hakkın tüm kamu, kurum ve kuruluşlardan korunması kavramı, Avrupa Konseyi ilk iki maddesi uyarınca da birer güç olarak hüküm kurması nedeniyle, etkinliği bireyin hakkı çerçevesinde olmasını gerekli kılmış, ama dikta gelenegi gereği, Devlet yapısı kuvvet ayrılığı ile oluşan gücü bırakmak istenmemektedir. Hasta/olgu ve birey olarak insanın hakkı, prematürenin hakkı öncelik olmadan, diploma almanın anlamı kalkmakta, değersizleşmektedir.

Tüm darbelerin gereçesi, fayda ve hizmet temelli olup, kendi menfaatleri boyutunda, mevcut sistemin değişimi ile yeniden düzenlenmesini, zor kullanmayı, gerekirse amaç için zarar oluşma faktörünü esas alır. Yaklaşımı, yaptıkları sözel olarak; kişi, toplum için, kişiye/vatana/millete yarar için, onların rızası olamayacağı için, çocuğa ailenin yaptığı zorlama/dayak atma/şiddet gibi (bu da kabul edilmez görülmelidir), ben bilirim, ben yaparım mantığı ile darbe yapılmaktadır. Kültürel dayanakları, hukuksal yapıya getirerek, diktayı meşru yaparak, kendi yapısını kurar ve kendisine taraftar da bulur, çünkü onları zorla veya ekonomik olarak kendisine bağlı, bağımlı yapar. Sonuçta demokrasi diyerek, âdülâne sistem tümünden çöker, ama sorumlu yine eski yönetimdir, darbe daha da zorbalığa başvurarak hakimiyetini kurmak ister. Hakimiyet adaletli olmak ile olası olduğu kavranamaz, sevgi dili yerine, kavgaya, çatışma yaklaşımı, bastırma, dikta vardır, ayrıca bunu geliştirerek sistem yapar. Hekimlikte,

özellikle Yenidoğan Döneminde de yaşam sınırında olan prematürelere kitaba göre gereksinimlerine bakılarak, onları zorlamak, bir dikta olarak nitelenmesinin gerektiği düşünülmektedir. Dikta, eğer sevgi yok ise, tıbbi yaklaşımlarda da gözlenmektedir. Emziren bebek, bulduğu huzur ve sevgi bağı ile emer, beslenir, zorla tıkandırma, tolere etmezse, metabolize olmaz, ishale de neden olabilecektir.

*Türk Ceza Kanunu'nun amacı*⁷; **Madde 1-** (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kısaca, zorlama açısından, suç işlenmesini önlemek dışında bir işlev gerekece tutulamaz, bunun da kolluk kuvvetlerinin, polis, jandarmanın olduğu, hiçbir kişi kendi hakkını kendisi almamalıdır. Hiçbir Etik İlke ve İnsan Hakları; zorlama, darbeyi meşru kılacak bir prensibi yoktur, rıza bilgilendirme ile olmalı, mücadele, savaşlar bile ancak savunma amaçlı olabileceği öngörüülür. Buna karşın Etik ilke olarak, unutmamalıdır ki, Etik Ahlak değil, Ahlak Felsefesidir ve ilkeler ile tanımlanmalıdır, ilk prensip **zararın dokunmaması/primum non nocere** olmaktadır. Etik⁸, Yunanca Ethos; kişilik, karakter anlamındadır. Sevgi olmadan insanlık olmaz, insanlık olmadan da değer üretilemez ve hekimlik oluşmaz.

Yenidoğan Dergisinde bu konunun işlenmesinin amacı; a) Her bir bebeğim, prematürenin ayrı olgu olduğu, kişiliği olduğu unutulurken, ona zorla yemek yedirme, yüksek oksijen vermek ile iyilik yapıldığı, b) Besleyerek bebeğin kötüleşmesi, hatta aspire etmesi dahil zor duruma kalmasına karşın, daha da zorlanması, c) Bebeğe bakan hemşirelere daha da sıkıntıya sokulması, besleyemediğinden söz ederek, kişilik, meslek ve beceri açısından hırpalanması ile, onu etkisiz, güçsüz bırakmak ve olumsuz, tükenmişlik durumunda bırakmak olarak görülmektedir. Dolayısıyla prematüreye yaklaşım ötesinde, sağlık çalışanlarına da özellikle akademik sıfatlı hekimlerin, bir dikta gibi yaklaşarak, sağlık hizmetinde dikta oluşturmaktadırlar. Tüm çabanın amacı memnuniyet yaratmak, değer yaratmak, diploma almak olmamalı, yaşam sınırında olan bir prematürenin sağ ve sağlıklı büyüme ve gelişmesini izlemektir.

Tıbbi yaklaşım, kitaptan doğrudan alınarak değil, Hipokrat'ın belirttiği temel Etik Kurallar⁹; 1) Hastaya zarar vermemesi (Primum non nocere), 2) Hastalık Yok, Hasta Vardır, 3) Tatlı sözlü olmalıdır, 4) Hastanın yanında gerektirdiği kadar kalmalıdır, 5) Çağırıldığı hastaya söz verdiği zamanda gitmelidir, 6) Hayat Kısa, Sanat Uzun (Vita brevis, ars longa), kısaca hekimin bıraktığı eser, insan, varlık ve her şeyin üstünde, sanatsal tutulmalıdır demektir. Medikal Etik ilkelere uyulmadan, bebeğin tıbbi tedavi ve yaklaşımı, tolere etmeden, zorlanmasının adı da darbedir. Tolere edilmeyen yaklaşımın bilimsel, sosyal ve etik dayanağı olamaz. Zorlamanın geçerli yanı yoktur, kelime zorlama olarak alındığında, dikta tanımına göre daha yumuşak olduğu için, darbe kelimesi tercih edilmiştir. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde¹⁰; a) başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir (Madde 2) ve b) meslek ahlâk ve adabı ile telif edilemeyen hareketlerden kaçınır (Madde 7). Başlıca Etik İlkeler; a) güven, b) sadakat ve c) sır saklama, Uygulamalarda; a) Yararlılık, b) zarar vermeme, c) özerkliğe saygı ve d) adalettir. Zorlama/Darbe/Dikta, Medikal Malpraktistir, dayanağının sunulması, kasıtlı işlenen suç kapsamına sokar. Ancak, dikta yönetimi, tüm tanımların içini boşaltmaktadır. İnsanlık değerleri, insanı yaşatmak, insanı insanlık sıfatlarını kazandırmak ise, hekimin görevi olmalı, Hekim; "başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir" tanımına uygun yaklaşmalıdır.

Makalede Tıbbi Yaklaşımlarda, zarar, zorlama ve bireyin rızası olmadan bir yaklaşım yapılamaz, bir insanlık suçudur. Yenidoğan Döneminde, Yaşam Hakkı temelinde, özellikle yaşam sınırında prematürelere tüm medikal hizmetlerin sunulması, İnsan Hakları, Avrupa Konseyi Kılavuzunda da (2006), açık ve net vurgulanmaktadır. Ancak, yine de zorlama değil, tolere edeceği, fizyopatolojiyi önleyecek ve düzeltecek yaklaşım temelinde olmalıdır.

Özet

Darbenin İyisi Olmaz, Dikta bir İnsanlık Suçudur. Hekimlikte "Hastalık Yok, Hasta/Olgu Vardır".

Amaç: Darbe zorla, baskı altında bir kişi veya grubu zor durumda bırakmak olduğu, bunun yapılması durumunda insanın haklarını ortadan kaldırıcı olduğu, kültürel açıdan da öğeler ile birlikte irdelenmektedir. Tıbbi uygulamalarda eğer zorlama yapılıp, birey uyum sağlamıyorsa, gerekçesi de bir bilim veya bireye özgü dayanağı varsa, konu artık dikta kavramına girdiği öne sürülmektedir. Severe, tolere ederek yapılması sağlanmalıdır.

Dayanaklar/Kaynaklar: Sosyal Antropoloji Bilimince¹¹, Kültürel öğeler ve Uluslararası Yasal mevzuat ve Etik ilkeler temelinde, darbe, zorla iktidara ele geçirme, rıza olmadan yapılan yaklaşımlar, dikta konusu olarak derinleştirmektedir. Tıbbi açıdan bilimi zorlama ve ferdin uyumuna karşı zecren yapılması boyutundan darbe olarak ele alınmaktadır.

Giriş: Kültürel parametreler altında darbe/dikta boyutu incelenmektedir.

Genel Değerlendirme: Sosyal Antropoloji¹¹ kültürel öğeler olarak; AKÇEDİST, Aile, Kaynaklar, Eğitim, Yönetim/Din/Devlet, İnsan, Sağlık ve Teknoloji. Sınıflandırma, gruplandırma olarak; 1) Kabile Kültürü, 2) Tarım Kültürü, 3) Endüstri Kültürü, 4) Yüksek Teknoloji-Bilişim Kültürü, 5) Birey Hakları Kültürü/Civil Liberties.

Yaklaşım: Hiçbir şekilde bilgilendirme olmadan rıza alınmadan bireye yaklaşım yapılamaz, zorlama, ikna kabul edilemez. Hiçbir hukuksal yapı buna olur veremez. Prematürelde de aynı şekilde rıza alınmasa bile tıbbi açıdan, tolere etmesi, fizyolojik uyum ve fizyopatolojik olaylardan kaçınma boyutu, kısaca prematürenin benimsemesi önemlidir. Dikta ise protokolün aynen uygulanmasını şart koşar, bireye adaptasyonu göz ardı edilir.

Sonuç: Darbe ve zorla rıza alınmadan yapılan yaklaşımlar, Yaşam Hakkı dışındakiler, suç niteliğindedir, bireyin haklarını gasp etmektir. Bu açıdan tıbbi yaklaşımlar, olguya göre, prematüreye göre uyarlanır, ona göre yaklaşım yapılır.

Yorum: Darbe, zorlama ile yapılan yaklaşım, yönetimi ele geçirme, tarihsel olarak hakimiyeti kuramadığı, er veya geç yok olduğu, ayrıca bunun hariç tutulan bir durum ve olgu olmadığı gözlenmektedir. Prematürelde zorlama, yaşamının tehlikeye düşüreceği için, hiçbir Neonatolog zorlama, darbe/dikta şeklinde yaklaşıma niyet bile edemez. Bir hekim, ancak ve yalnız hastanın verilerine göre tıp biliminin gereğini yapar, hiçbir kimseden, hocası bile olsa, emir ve yönlendirme alamaz, ancak bilgisel ve danışmanlık alabilir. Darbe tüm kavramların içini boşaltmakta, kullandığı zaman, kendi algılarına göredir.

Anahtar Kelimeler: Darbe, yönetimin zorla değişimin kültürel etkileşiminin Neonatoloji Boyutunda değerlendirilmesi

Outline

Coup has never be on benefit, it is a Crime on Humanity. In Medicine, The main aspect is "There is only Case/Patient, not Disease approach".

AIM: This Article indicates that, coup, forceful act, for administration be disturbed and cancelled the civil liberties and rights, thus, they changed and effected the cultural parameters, so, the situations confirmed by forceful act is discussed widely. In medical applications if the procedures are forceful and not be tolerated/adapted one, reasoning as medial science, thus not be improved individually, not be love and comfortable, so this act be considered as upheaval/coup.

Grounding Aspects: Under Social Anthropology¹¹, Cultural Parameters, and even International Legal perspective, and also Medical Ethical Considerations, the forceful application, the coup actions on person and common is indicated at the Article. This forceful act be considered as coup, because of the reasoning, grounding on textbook references upon the case, preterm infant, as forceful act, thus not be seen any benefit.

Introduction: The cultural parameters be, when the action be considered as coup, forceful act, at the administrative behaviour is evaluated.

General Considerations: From Social Anthropology¹¹ cultural parameters are as **Family, Sources, Education, Administration/Religion/Common, Individual/People, Health and Technology**. The classification of cultures are as: 1) **Gathering**, 2) **Agriculture**, 3) **Industry**, 4) **High Technology**, 5) **Civil Liberties**.

Proceeding: Not any coup, or forceful act be acceptable, under civil liberties and international laws, the social situation and condition that they performed be not acceptable one. At preterm infants, not be informed consent is taken, thus the toleration, the accepting the medication, not any side effects, physiological acceptance and protection from physio-pathological problems being consider as acceptance of it.

Notions: The coup, forceful action to take the administration is illegal under any circumstances and a crime act. Even at preterm infants, medical applications procedures according the case, infant, be followed up, considering

the toleration, and not be at rules or any strict regulations. Oppression, according to guidelines, as director, not an order, thus, forced to applied, thus, the preterm not be so satisfied, needs specific adaptation.

Conclusion: The action of coup, forceful act for medical practice, procedures, as not be controlling, just being on administration be sooner or later collapsed, in the history, there is no exception. Therefore, not any Neonatology Profession, be any forceful application, against, counter to the preterm, just be controlled and follow up the acceptance from the infant. A physician must concern the patient evidence on medical science, not taken order from other aspects, even their teachers, only informative, consultation aspects. Rebellion, coup, is clear the meaning of the senses, as applied according their decision.

Key Words: The forceful act, coup, and cultural parameters from Neonatology Concept

Giriş

Civil Liberties/Birey Hakları, Uluslararası Birey ve Politik Haklar Anlaşması (The International Covenant on Civil and Political Rights/ICCPR)⁵, 23 Mart 1976 yılında oluşmuş, Eylül 2019 yılında hukuksal zorunlu ilke olmuştur. A. Birey ve Politik haklar; 1) yaşam hakkı, 2) inanç hakkı, 3) konuşma hakkı, 4) toplantı ve birliktelik hakkı, 5) seçme/seçilme hakkı ve 6) özgür, bağımsız yargılama, kanun önünde eşit olma hakkını ilk planda kapsamaktadır. B. Bakım/Korunma Olarak; 1) Mal/mülk edinmesi, 2) kendini savunması, 3) vücudunda bütünlük, dokunulmazlık hakkı, 4) olumlu/olumsuz yaklaşımlarda belirgin korunma ve gözetilmesi gereklidir. Bu haklar tüm kamu, kurum ve kuruluşlardan doğrudan korunma, gözetilmeli ve talep olmadan verilmeli, sağlanmalıdır. Özellikle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde çalışan, hekim ve sağlık elemanları bilhassa yaşam sınırından olan prematürelerin yaşatılması, Yaşam Hakkının sağlanması için, tüm sosyal yapı, hatta aileyi bile karşısına alması söz konusu olabilir. Ötenazi uygulanan bir Evrende, Yaşam Hakkı savunucusu olmak zordur, ancak Ülkemizde suç, kasten insan öldürme (TCK Madde 81), kapsamındadır.

Yönetim Modelleri⁶

Başlıca 4 yönetim modeli tanımlanabilir. *Haklardaki gelişim aleyhine bir zorlama ve zarar söz konusu edilemeyeceği, bu türdeki yönetimin suç kapsamında olduğundan, yönetim modeli olarak irdelenemez. Sağlık elemanlarının başlıca yaklaşımı, yönetim modeli hangi tipte olursa olsun "başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir" prensibi içinde olmalıdır.*

1) FAZ 1,0: **PATERNALİSTİK, Doktor ve sağlık personeli, klasik hekim modelindedir, karar verir ve tedaviyi yapar**, hasta uymak zorundadır, hastanın Tıp Bilgisi olmadığı için karışamaz, itaat etmelidir, kabul etmezse başka hekime gider. Ancak, zorlama olmadığı, bir uyum olduğu görülmektedir. Dikta Faz 1,0 değil, babacan davranış yok, emretme, baskı ve kötü duruma düşürme vardır, baba bunların hiçbirini yapmaz, yaparsa babalıktan, hekimlikten alınır.

2) FAZ 2,0: **YETKİ, GÖREV, SORUMLULUK ve VAZİFELER** geçerlidir. *Kuvvet Ayrılığı modelidir. Çoklu yönetim modeli vardır. Her medikal yaklaşım tanımlanan görevi yapar, bunun için hastanın onayını almak zorunda değildir.* Acı ilacı içmek hastanın görevidir.

3) FAZ 3,0: **HASTALIK YOK, HASTA VAR.** İlkeler ve sorumluluklar temeldir. Hekim *"doğru nedir ve ne yapmalıyım"* etik sorgular içindedir. Yapılacaklar otonomi içinde olup, zarar oluşturmama temellidir. Bağımsızlık, bireyin talep etmesi ile geçerli olur, **aydınlattıktan sonra rıza şartı vardır.**

4) FAZ 4,0: **Tüm teknolojik imkanları veri analizi için kullanılmalıdır.** Hasta temelinde, bilimsel veriler devamlı elde edilir, bilişim yöntemleri ile de bunlar otomatik analizi yapılır. Medikal ekip, hasta etrafında örümcek ağı gibi yapılır, tümü bilim ve tecrübeye ortak sorumlu olmakta, tüm bilgi kaynakları ve cihazları referansları analiz ederek ortak birlikte etkileşim içindedirler. *"If ... then go to ... "* kuralı ile listesindeki verileri kontrol eder, *certainty*

factor/kesinlik boyutu ile de bir listeleme yapar. Buna göre tedavi seçenekleri sunar, ancak sorumlu hekimdir, bilişim sadece daha geniş bilgi sunar ve yardımcıdır.

Yaşam Hakkı: AVRUPA Konsey Kılavuzu 2006⁶: Statünün 35. maddesi sağlığı koruma hakkı vermektedir. 35.maddeye ilaveten Temel Haklar Statüsünde dolaylı veya direkt olarak hasta hakları ile ilgili burada tekrarlamaya değer birçok şart ve koşullar mevcuttur. Bir Hak gaspı diğer haklarında bozulması, kaybedilmesi ve yok edilmesi anlamındadır. Bunlar: **1)** İnsan haysiyetinin dokunulmazlığı, ufak prematüreyi bir varlık, bir insan gibi davranarak yaklaşım gösterilmeli (madde 1). **2)** İnsan olarak Yaşama hakkı, varlık yaşam ile olduğuna göre, yaşam sınırında olan bir prematürenin sağlıklı olması temelinde yaklaşım gereklidir (madde 2). **3)** Doğruluk, gerçek üzere olma, yalan boyutta olmama hakkıdır (madde 3). **4)** Güvenlik, kendini, ailesini geleceğinden emin olma hakkıdır, tüm tıbbi yaklaşım yapılacağı, gerekirse sevk edileceği konusunda emin olma, güven duymadır (madde 6). **5)** Kişisel verilen korunma, aleyhinde veri olarak kullanılmaması hakkı önemlidir. Medikal veriler ancak hastanın hekimlerine aktarılabilir (madde 8). **6)** Ayrım gözetilmemesi, düşük, eksik ve gelişmemiş bebek gibi ayrımcı ifadelerden arınma hakkı vardır (madde 21). **7)** Kültürel, dini ve dil farklılığı hakkı, ayrımcılık olmamalıdır (madde 22). **8)** Çocuk olarak büyüme ve gelişme hakları, ancak yaşam ile sağlanabileceği unutulmamalıdır (madde 31). **9)** Yaşlanma, insan olarak sağlıklı yaşam, bakım ve tedavi hakları, sağlıklı olması ile olasıdır (madde 25). **10)** Eşit ve adil çalışma şartları hakkı, olguya yaklaşım medikal gerekçe ile tüm teknolojik destek ile sağlanmalıdır (madde 31). **11)** Sosyal güvenlik ve sosyal yardım hakkı, tüm bakımlar, acil, yoğun bakım kapsamında ücretsiz olmalıdır (madde 34). **12)** Çevresel korunma hakkı, varlık için başkasına zarar ermemeyi de gerekli kılar (madde 37). **13)** Tüketici koruma hakkı, medikal gerekçeler ekonomik: Etkin, Verimli, Kullanılabilir, Uygulanabilir, Memnuniyet yaratıcı temelinde olmalıdır (madde 38). **14)** Taşınma ve ikamet özgürlüğü, gerekirse teknolojik bakım verilen yere sevk edilebilmelidir (madde 45).

Kuvvet Ayrılığı Modeli¹² Fransız İhtilalinden sonra oluşmuş, ancak 4 Ekim 1958 Yılında kanunlaşmıştır. Yönetim modeli olarak: a) Yasama, b) Yürütme, c) Yargı, d) Denetleme Kurulları, e) Seçim Kurulları, e) Savcılıklar olarak sunulsa da Basın/Yayın dördüncü güç olduğu belirtilir. Bunların iş birliği ve eş güdümünün oluşmadığı bir sosyal gerçeklik olduğu algısı ile, uygulamada, her bir güç, kendi üstünlüğü muhakemesi ile, Birey Hakları çekirdek hukuk yapısı ile adalet kavramı oluşmamaktadır. Dikta bu güçleri çatıştırmakta ve darbe olarak birbirlerine karşı kullanılmaktadır.

Hekimlikte de hekim, servis sorumlusu, tedavi düzenleyen, hasta ile muhatap olan gibi tüm tıbbi yaklaşımlarda etkin ve tek güç olursa, benzer yapı gelişecektir. Eğer serviste, hekim (Yasama, tedaviyi saptayan), hemşire (Yürütme, uygulayan) ve hasta (Yargılayan) verileri birbiri ile çelişiyorsa, yapılacak olan, üçünün toplanıp, hastaya göre yeni modelleme yapılmasıdır, inovasyon ve buluş şeklinde yeni bir yapılanmadır. Sistem, düzen, hastaya göre olmalıdır. Klasik kural zaten birey açısından, uymamaktadır, her hasta için yeni medikal yaklaşımın yapılmasını, bunun için tıbbi irdelemeyi gerekli kılmalıdır.

Dikta yapanların tümü, hekimlik mesleğinde; akademik kadrolardakilerin, servis düzeni amacı ile, hastaları dikkate almadan, yaptıkları yaklaşım ve tedavi konusunda, kitabi bilgilerin, daha iyi gelecek vaat ederek, geçmişini kötölemenin ötesi, yerden yere vurarak sorunun sistemde olduğu boyutu ile yeni düzen getirecekleri ile yapıyı değiştirirler. Hastadan elde edilen olumsuz sonuçlar, mutlaka servise aittir ve kalıba hasta verileri uymadığı için, kızılması doğal, rutin beklenti olmaktadır. Asistan sicili ve eğitiminde oynanmaması için amire uyumu şart görmektedir. Bu açıdan Yükseköğretime göre Öğretim Görevlisi tanımı vardır ve hocaya bağlı değildir, ama sorun çıkmasını diyerek, hocanın dediğini yapmayı tercih edebilir. Toplum belirli süre geçmeden de kısmen darbecilerden kurtulmak için yeni yapıyı destekler. Diğer karşı

çıkanlar ise ezilmelidir, toplumda, düşük, işbirlikçi gibi tanımlamalar ile gözden düşürme değil, tamamen aktif yaşamları silinir, toplumda korku yaratılarak, bazı kişilerin de kendi taraflarına geçmesini sağlarlar. Karşı çıkanlarda sessiz kalırlar. Bu kültürlere göre farklı olsa da yine benzer sonuçlar doğurmaktadır.

Tıbbi yaklaşımlarda, her medikal işlem veya girişimin tıbbi gerekçesi vardır ve bu kalıp değil, hastaya göre uyarlamayı gerekli kılar. Karar oluşturmada iki boyut vardır⁶; 1) Bilgi Üçgeni: a) Bilgi, b) Veri ve c) Yorum, 2) Yaşam Hakkı: a) Empati, b) Değişim/Gelişim, Buluş, c) Yorum ve özgün yaklaşım, hasta temelinde irdelenir, izlem ile elde edilenler değerlendirilir.

Guide-line/Protokoller, bir uyarıcı ve bilgi verici niteliğinde ele alınmalı, zorlama, emir olarak görülmemelidir. Tüm Tıbbi yaklaşımlar, belirli Medikal Etik ilke çerçevesinde yapılması zorunludur. Tedavinin önünde, tedbir, korunma, bunun önünde de bireyin sağlıklı olmasının devamlılığının sağlanmasıdır.

Neonatolojide de aynı prensip olmalı, prematürelere besleme ve yoğun bakımda bakma yerine, onların anne karnında birkaç hafta gelişmesi büyük katkı sağlayacaktır. Hiçbir tıbbi yaklaşım zorla yapılmaz, çünkü sevgi dili ile endomorfın, serotonin, oksitosin ve dopamin ile fizyolojik olumlu boyut yakalanır, daha az ağrı gözlenir ve uyum nettir. Zorlama ile yapılması durumunda ise, adrenalin, noradrenalin gibi faktörler ile daha yüksek ağrı duyma ve hastanın reaksiyonu, prematüre olsa bile açıktır. Neonatoloji Yoğun Bakım Ünitelerinde hekim, hemşire ve tüm personel zorlama içinde olursa çalıştırılmazlar. Örneğin; bir Lumbal ponksiyon işlemine başlarken, asistan lokal anestezi yapmadan kalın iğneyi batırmak istedi, yapamazsın dedim. İki defa değil, bir defa canı acısın diyerek yapmak istememiş. Ufak iğne ile uyuşturduktan sonra yaptım, bebek, hiç kıpırdamadı, monitörde bir etki gözlenmedi.

Bu açıdan hiçbir yaklaşımda zorlama, dikta yaklaşımı kabul edilebilir değildir. Gerekçeler ise, daha insanlık dışıdır. Hekimlik mesleği ile bağdaşamaz, olgunun verilerine göre izlem ve buna göre değişim esas iken, darbe/dikta yaklaşımında hastanın/prematürenin kalıba, kitap bilgisine uyması istenir, zorlanır.

Kültürlere Göre Ögeler ve Dikta

Birey sadece fiziksel değil, ruhsal ve tüm bunları etkileyen sosyal, kültürel bir etkileşim içindedir. Hekimler aldıkları eğitim ile ayrımcılık yapamaz, tüm insanları aynı türün elemanı olarak, bağımsız ve eşit boyutta ele alırlar. Ancak yaşam toplum içinde olduğu için, kültürel öğelerin etkileşiminin de irdelenmesi yararlı olacaktır. İnsanlar, sıklıkla toplumunda oluşan parametreler, karakterlere, öğelere uymakta, buna göre oluşan boyuta uymaktadırlar. Bir moda yapısında olduğu gibi, bir giyilen kıyafetler de toplumdan bireye kabul edilerek benimsenmektedir. Dikta ise kıyafeti zorla giydirmektedir.

Sosyal Antropolojik açıdan¹¹ Kültürel Öğelere bakılması yararlı olacaktır. 8'li parametre olarak: **AKÇEDİST (Aile, Kaynaklar, Eğitim, Din/Devlet, İnsan, Sağlık, Teknoloji)**, öğeleri ele alınırsa aşağıdaki şekilde tanımlanabilir. Başlıca Kültür tipleri de: **1) Kabile Kültürü, 2) Tarım Kültürü, 3) Endüstri Kültürü, 4) Yüksek Teknoloji-Bilişim Kültürü, 5) Birey Hakları/Civil Liberties Kültürü** olarak gruplandırılacaktır. Dikta/Zorlama her öge içinde ele alınarak, incelenecektir.

Medikal yaklaşımda hekimlik mesleğinin Etik İlkeleri olarak tanımlanan “*başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir*” prensibi geçerli olduğu için, hastayı izleyen hekimin, insanlık duyguları içinde olacağı için değişim geçireceği gözlenir. Zorlamaların hekimlik mesleğinde yeri olmadığı, görev ve ödev karşılıklı sağlık ve insanlık üzerinedir.

Tablo 1: Kültür Gruplarına göre Aile Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>Her Hekimlik Mesleğinde Tıbbi servis; bir aile yapısı içinde, hekim baba rolünde, paternalizm/babacılık sık gözlenen bir yönetimdir. Birlikte çay içilir, hekim çay ve diğer ücretleri öder. Kabile; toplumun kümesi, mahalle, grup, ortak yapı altında toplanması, her bir ünite ayrı ele alınmalıdır. Hastane bir kurum iken, her servis bir aile olarak gözlenebilir.</p> <p>Burada bir yönetim başa gelir ve amacı; kazanmak, hakimiyet ve geliri almaktır. Paylaşım belirli sosyal katmanlara göre olmakta, başlıca üst, orta ve alt katmanlar vardır, bunlara göre gelir payı ve uygulanacak cezaları da değişmektedir. Kabile, grup aile şeklinde davranış gözlenir; birbirleri ile kardeşlik bağı ile bağlı gibi davranılır. Türk Boylarında her obada yetkin ve önemli kişilerin, kadı, hoca ve yönetici olanın da mutlak katıldığı toplantıda (Toy) karar alındığı bilinmektedir. Bu kabilede demokratik ve daha adaletli karar almayı sağlamaktadır. Eğitim düzeyi sağlık sektöründe öne çıkmaktadır.</p> <p><u>Dikta</u>: Klasik ailede, baba rolü olarak otorite, kızma ve gerekirse dayak ile sağlamak ister, ailenin düzeninin bu şekilde olması kolaylığa gelir. Dayak kelime anlamı olarak destek olsa bile şiddet ile otorite sağlanması, sorunların şiddet ile örtülmesi söz konusudur. Sevgi, anlayış ve her türlü yaklaşım, gerçek görev ise, bu kolay yolu, kabile ise diktaı tercih etmek, ancak dövme ve şiddet olarak dayak, insan olmayan, insanlık, etik duyguları olmayanın işidir. Serviste ilişkiler ve eşgüdüm, sevgi temelinde saygıya dayanmalıdır.</p> <p>Aile Değerleri kabile değerleri ile bütünleşerek, grup/takım olarak var olmak öne çıkar.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u> hocanın, servis sorumlusunun emri altındadır, hastaya göre değil, lidere göre davranmalıdır, Tıbbi Deontoloji bu yapıda olmadığı belirgindir.</p> <p>Darbe: Kabile kavramını yıkmak olası olmadığı için, dikta, kabilenin temsilcilerini ihanet ile suçlamakta, diğer kabilelerle iş birliği yapması, takımı satması en sık kullanılan parametredir. Bunun için sahte bile olsa deliller üretilmesi, zaman içinde inkâr edilse bile, o anda yaptığı etki önemlidir. Hekimlikte, kitaptan, derneklerin oluşturduğu uygulama tablolarından daha iyi mi bilecektir, doğrudan bilgisiz ve yanlış davranış olarak suçlanacaktır.</p> <p>Hasta verisi değil, hekimin sıklıkla yanlış yorumu geçerlidir. Bu açıdan mahkemeler, hasta verisine göre, dosya kayıtlarına göre karar vererek, adaletin hasta temelinde sağlamak, zorbalık notlarına dikkate almama ötesinde, suç unsuru olarak belirttiği de açıktır.</p>
Tarım Kültürü	<p>Toplum belirli bir yerleşim yerine göre yapılanmıştır, çevrenin etkisi belirgindir, genellikle zamanımızda kasabalar şeklindedir. Burada Mahalle Kültürü olarak şehirlere de yansımaktadır. Karar, ihtiyarlar meclisince alınır (Toy değil, geleneği bilenlerce alınır), gençler kurallara isyankâr olduğu algısı hakimdir ve örf, adet ve teamül geçerlidir. Aile bağı, geniş aile şeklindedir, aileler fertleri korur ve gözetirler. Aile kavramına göre lider üst düzeyde, orda düzeydekiler lidere yardım edenler, hizmet birimleri de alt katmandır. Bazı televizyon programlarına göre, hastalanmamak için paça çorbası içilmesi gibi faydası olmayan, alternatif tıp kapsamında da olmayan bazı faktörlerin yaygın uygulandığı görülür. Bunlar plasebo olarak görülür, ancak etkisinin yüzde yirmilere kadar psikolojik olabileceği de dikkate alınmalıdır.</p> <p>Tarım kültüründe aile geniş yapıda olduğu için, ailenin çocuklar üzerine etkisi değil, yaşlı, genellikle anneanne ve babaannenin görevidir. Çocuklar bireysel değil, grubun bir ferdi olarak yetişirler, emre uyarlar.</p> <p>Bölge değerleri, örf adet temel alınır, birey ve ailenin önüne geçer.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>: Hastane veya Üniversite tıbbi yaklaşımların belirli kalıp içinde olduğu gözlenmektedir. Ancak Tıp kurumsal değil, uluslararası ve bireye göre yaklaşım yapılmasını gerekli kılar.</p> <p>Darbe: Bir gruba duyulan nefret, çocukları ve sülalesine de devam eder, onların da en azından engellenmesi yapılır.</p>

	<p>Aşı faydası yerine, aşuların zararları söz edilir, bazı kişilere aşı yapılamadığı sağlık açısından belirgin iken, bunu yaygınlaştırma gibi, bilimin saptırılması da gözlenmektedir.</p> <p>Hasta dosyası bakılmadan, doğrudan eğer kitabı bilgiye göre yaklaşım yapılırsa, gerçek ve hukuksal adaletin sağlanması olası değildir.</p>
Endüstri Kültürü	<p>Toplum, kurum kültürü şeklindedir, aile, tüm çalışma boyutu olarak ele alınır. Sermayedar üst grup, çalışanları idare eden, yönetim orta grup, işçi ise alt katmandır. Her biri kendi boyutundan memnun ve grup birliği söz konusu edilmektedir.</p> <p>Kurum kültürü temelinde, çekirdek aile, kuruma bağımlı ise çocuk daha mutlu, sevmez ise isyankâr olmaktadır. bu açıdan sosyal olayların çıkma olasılığı yüksektir. Tüberküloz yaygın iken, kan kusmayan kişinin o toplumda kabul edilmesinin zor olduğu dönemler gözlenmiştir.</p> <p>Kampüs değerleri, kurum kültürü, aile değerleri önüne geçer, Pediatri ailesi denir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Kurum kültüründe farklı olan otelcilik hizmetleri olmasına karşın, çalışma izni belirli standartlara göre yapılması yanında, uzmanlaşma gereklidir. Kurum, hasta yerine kendi elemanlarını korumaktadır. Hasta hakları birimleri hastane müdürü altında çalıştığı için, sorunlar kuruma göre çözümlenecek, hasta sorunları örtülecektir.</p> <p>Darbe: Kendi kurumu veya oluşturulan bir tanım ile, tüm o bölgede yaşayanların dışlanması yapılır. Irk denilen ayrımcılık en sık kullanılanlardan. Farklılıkları ayırarak, bunları daha sonra yasal ayrımcılık olarak ek haklar verilir görünmek görülmektedir. Annenin hakları doğal haklardan, emzirmesi için ayrıca kanun çıkarılması, onlar için özel emzirme yeri ayrılması, yok ise emzirmemeleri gibi, onları gözetmediğiniz değil, toplumun gözetmediği algısı anlamındadır. Her yerde emzirme olanağı sunan Ülkemiz için, bu söylenenler aykırı görülebilir.</p>
Teknoloji-Bilişim Kültürü	<p>Teknolojiyi bilen, üst düzey geliri olup, bunu sağlayan kişi liderlik yapar ve otorite olarak, başkalarını da emrinde görmek ister. Aile kavramı aynı işi yapan, aynı üst düzey teknolojiyi kullananlardır. Aile yapısı çekirdek yapıdan daha küçük yapıda olmuş, anne, baba ve çocuklar şekline en ufak oluşuma indirgenmiştir.</p> <p>Artık aile olman, boşanmış anne/baba ile birlikte olmak, insanları bir bakıma at yarışı şeklinde eğitilen ve başarı, başarı peşinde koşan, insanlık duyguları törpülenen birey yapmaktadır. Bir bakıma fertlerin teknolojinin kölesi olması, nimet, hizmet değil, işe yaramasından çok, kullanım ile mutlu olması ve akademik uğraş peşindedir.</p> <p>Bilgi (bilim değil); aile, birey ve grup kültürünün önündedir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u> verdiği hizmet yerine, mevcut teknolojik cihaz öne çıkarılmaktadır. Bu cihaz ile nasıl hizmet sunulduğu pek vurgulanmamaktadır. Teknoloji yüksek ise, hizmet de yüksek olur kanısı olmakta, ancak bu tam doğru olmamaktadır. Hasta mı, yoksa aletin verdiği veri mi önemlidir tartışması ile eğer alet öne çıkarılırsa, hasta kaybedici olacaktır.</p> <p>Darbe: Belirli yapıyı yapan lider olmalıdır. Bunun için yüksek eğitilmiş gücü kullanır. Kendi kararını veren Hekim, Hâkim ve Hakem üzerinde oynar. Hekim belirli kesimin tedavisi için uğraşmalı, ölüm oranı yüksek, prematüre, yaşlı ve ağır hastaları ölüme terk etmelidir, Covid-19 salgınında gelişmiş ülkelerde görüldüğü yaklaşım yapılmalıdır. Hakem, bilirkişiler, mutlaka üstün güce göre karar vermeli, rapor oluşturmalıdır, tüm futbol karşılaşmasında büyük takımlara ceza verirken birkaç defa düşünmelidir Hâkim, hukuk ve kanunları üstün yönetime göre karar vermelidir, darbe aleyhine karar oluşturması yokluğuna neden olacaktır.</p>
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	<p>Aile tüm insanlar eşit, özel ve özgündür, bağımsızdır, bilgilenme ve rıza hakkı vardır, sorumluluk kişilere özgüdür, herhangi bir ayrıcalık, cins, ırk ve sosyal olarak kabul edilemez. Tüm insanlar arasındaki ilişkiler kardeşlik üzere, hiçbir kesim başkası üstünde hak sağlayamaz. Her birey bir aile yapısındadır, tek başına olup, çocuklu kadın/erkek olduğu ve farklı şekilde, bağımsız yaşadıkları görülmektedir. Çocuklarda bile izin talep</p>

	<p>edilmeli, onlar bilgilendirilmelidir, aşı yapmanın mecburiyet gerekçesi, sevgi ile anlatılmalıdır.</p> <p>Her birey kendi yapısı, eğitimi ve becerisine göre kendi yapısını oluşturması, bir kopya değil, özgün, özel olması istenir, ama diktanın en korktuğu boyutta budur. Bağımsız ve eğitilmiş, özel kişiler mutlaka mücadele edilmesi gerekenlerdir.</p> <p>Birey, insan, tüm değerleri oluşturan varlık olarak öne çıkar.</p> <p>Tıbbi açıdan: Hasta tüm olayların merkezinde, çekirdek yapısındadır ve veriler ona göre yorumlanmalı, yaklaşımlarda bu şekilde oluşturulmalıdır. Hasta verisinin farklı yorumlanması, en zor, tehlikeli ve izlemi bozan boyut olmamalıdır. Salgında kültür temiz çıkabilir ama bulaşma olasılığı açısından izolasyon, kontrol ve izlem önemlidir, neticeye göre değil, hastalığa ve hastalığın bireydeki etkileşime göre yaklaşım gereklidir.</p> <p>Darbe: Bireyleri sınıflandırma, başta kadın/erkek/çocuk olarak ve bunların haklarının korunması adı altında ayrımcılığı körüklemektedir ki, darbeyi yapanlar düzen adı altında etkileşimi kurabilsinler. Yalan, uydurma veya verileri saptırarak kendi amaçlarında kullanılabilir.</p>
--	--

Dikta tüm insan temel yapısını bozma üzerinedir. Hasta değil, hastalık üzerine bakılarak, darbe, aileyi zorlama içine sokarak, dikta varlığını tüm alt yapıda da devam ettirebilir.

Dikta, hekimin duyguları ve düşüncelerine girerek, onu bozmakta, yaptığı eylemi faydalı ve gerekli gerekçesi ile zorla yapmaya çalışmaktadır. Kusan bebeğe zorla vermeye devam etmek, onun aspire etmesine sebep olmanın bir anlamı olmayacaktır. Midede biriken gerekirse sonda ile al, mideye yavaş ve zamanla verebilirsin. Zorlamanın anlamı olamaz, ama dikta boyutunda olan, zorlamayı sürdürür ve bu kişilerin özellikle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde yeri olmamalıdır.

Ayrıca sağlık personelinin bazı yaklaşımları, suçlamaları, örneğin, bir anneye bebeğini bakamadığını, yeterince besleyemediğini belirterek onu farklı boyuta getirmek, hekim veya sağlık elemanı olarak kendisini güçlü kıldığı zannedebilir ama insanlıktan uzaklaşmış, bunun da farkında değildir. Bunun yerine kendisi besleyerek eğitici olmalıdır.

Şişman çocuğu olan annelere, daha şişman olması için zorlayan, proteini yüksek gıdalar verdiren, anne sütünün 1,5g/dL protein olduğunu göz ardı ederek, 5-8g/dL protein yükleyen kişilerin sağlık elemanı olduğu değil, sadece diplomalı olduğu söylenebilir. Eski dönemde bu sık rastlanırken, talebelik zamanımızda inek sütünün yarı yarıya sulandırılmasının bize öğretilmesine birçok kişi karşı çıktığını hatırlarım.

Baskı kendi gerekçesini bulur, bunu bilimsel boyuta da getirerek, gerekirse sosyal ve duygusal boyut ile, bir kutsal boyut kılıfı ile, zorbalığın uygulanmasını mutlak mücbir görür. Zaman içinde de bu despotluk, sanki doğal ve gereken boyuta getirilerek topluma yansıtılarak uygulanır. En önemli yapı da bunun aileye indirilmesi ve aile yapısını bozması, bir tarafta anne sütü düzeyi protein, diğer tarafta ise yüksek protein şeklinde ayrışma, kavga boyutu ve hatta boşanmalara dönüşmesi olur, bu durumu izlemiş bir hekimim. Karşı çıkan gerici, düşük, aykırı ve cahil denilince hâkim olan boyut dikta olarak ortaya çıkmaktadır.

Yaşam olasılığı çok düşük olsa bile, insanlar istatistiksel veri değil, gerçek varlıktır, bu açıdan yaşam hakkı canlılar için temel haktır ve hiçbir şekilde ümit kesilemez, son ana kadar sağlık teşkilatı gerekenleri yapmalıdır, ekonomik gerekçe geçerli olamaz, imkanlara göre sevk etmelidir. Dikta, ilk aşamada, ümit, yaşam umudunu ortadan kaldırmalı, bireylerin bu açıdan sorun yaratabilmesi açısından, motivasyon veren kişilerden hoşlanmazlar, ölecek olan ölmelidir.

Prematüre tanımını bir aşağılık derecesi gibi yorumlamak, eksik ve düşük doğum ağırlığı tanımı bile birçok aileyi kırabilmektedir. Her anne, tam olgunlaşmadan, gebelikte sorunların olması ile suçluluk duyabilir ve bu duyguları derinleştirmenin bir faydası değil, ancak zararı olabilir.

Prematürelerin sağlıklı çocuk olabilmeleri için, çaba gerektiği, çeşitli desteklerin yapılması gerekir. Birçok bilim insanının prematüre doğduğu da bilinmektedir. Albert Einstein, Darwin, Newton, Churchill, Mark Twain gibi ünlüler prematüre doğmuşlardır. Erken çocukluk çağında sorunlarının olduğu da bilinmektedir. Ancak, bağımsız, hür, özgül, özenli ve kardeşlik bağı üzerinde olmalıdır. Dikta içinde büyümüş ve gelişmiş bir bilim adamı bilinmemektedir. Atatürk'ün ifadesi ile *Fikri Hür, Vicdani Hür ve İrfanı Hür* olmak gereklidir.

Bir hekim olarak hiçbir dönemde zor kullanmadığım, sadece dik durduğumu hatırlarım, zorbalık insanın işi olamaz, ancak boyun eğmekte güçsüzlerin yaklaşımıdır denilmiştir. Tüm sağlık elemanları, birbirine uymaz, rıza ile yaklaşır, gerektiğinde çatır, çatır tartışmaya girer, bu bize eğitimin ve sağlık elemanı olarak kazandırdığı deriz. Hekimlikte, sadece göreve göre hak ediş, yaklaşım olduğu sosyolojik olarak tanımlanabilir, bu nedenle toplum ne derse desin, birey olarak daima başımız dik olduğu, tüm ithamlara karşın hukuka inanan, birey, prematüre hakkını gözetken sağlık elemanı olunmalıdır. Sağlık boyutunda her elemanın görevi farklı ve hasta üzerinde iş birliği ve eşgüdüm içinde çalışmalıdırlar. Hekim, tıbbi açıdan tedaviyi yöneten, Hemşire is tıbbi uygulamayı yapan, yürütücüsü, personel, destek, temizlik ve diğer hizmeti sağlayan birey olup, akademik boyut ise danışmanlık anlamındadır, konsültasyon işlevi de aynı çerçevedendir. Yenidoğan Yoğun Bakımında tüm elemanlar örümcek ağı gibi hasta merkezinde yaklaşım yaparlar.

Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde, devamlı 24 saat izlenmesi ile, elde edilen veriler, değişimler ve etkileşimlere göre yaklaşım yapılır. Bir veya iki defa vizite değil, devamlı servis içinde hekiminde olması gereklidir. Danışman, konsültan hekimlerin icapçı olarak 24 saat ulaşılabilecek yerde olması, önemlidir, şarttır. Yönlendiren bilim temelinde olgudur, tüm Yenidoğan elemanları ortak sorumludur, baskı altında olan birey çalıştırılmaz, çalıştırılmamalıdır.

Tablo 2: Kültür Gruplarına göre Kültürel Kaynaklar Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>Her kabilenin/takımın/grubun kendisinin varlığını sağlayan esasları vardır, rengi, bayrağı ve örf, adet gibi kuralları vardır. Buna saygı gösterilmeli, buna karşı çıkan dışlanır ve kovulurlar. İnkâ kültüründe sarı saç, albino olanlar, güneşin çocukları olarak yorumlanmakta ve kutsal kabul edilmektedir. Albino'lu sülale, tapınılan ve üst soy içindedir, tapınılırdı. Kendilerine ördürmeye gelen sarı saçlı Avrupalılara karşı silah çekememişler ve kitlesel öldürülmüşlerdir.</p> <p>Birçok tarihsel veri olarak, veba bir felaket olarak gelmiş, bu Tanrının cezasıdır, buna karşı çıkılmaz denilmiştir. Ülkemizde de depremin bir Tanrısal uyarı olarak tanımlandığı da gözlenmiştir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Her hastalık ve tıbbi yapıya göre eğitim yapılır, bunun belirli bir kalıpta olması kabul edilmemeli, uluslararası ve tüm insanlığın veri, bilgi transferine göre olmalıdır bu açıdan ilacın yan etki, ters etkisi açıklandığı anda, o ilacın kullanımı durdurulabilmektedir. Artık Tıp Bilimi, tüm Dünyada kültürel yapısı, tıbbi bilgi olarak ortak, bireye göre yaklaşımı temel alarak, özel, özgün yaklaşım şeklinde kabul edilmektedir.</p> <p>Darbe: Her bir toplumda darbe ile yönetimi alan olduğu için, bu kaynaklar öne çıkarılarak, tarihsel oynama yapılmaktadır. Bunların başarılı, kahraman ve kutsallığı belirtilmektedir. Büyük, duayen hoca kavramları ile bazı kişilerin ve yaklaşımları kutsallaşmakta, ancak bilimsel ancak geçmiş olabilir, medikal bilim devamlı gelişim içinde ve bireye göre de farklı olabilmektedir, bu yaşamsal önemli olup, hastanın durumu esas dikkate alınmalıdır.</p>
-----------------------	--

Tarım Kültürü	<p>O toprağın temsilcisi olan simgeler, Tıp Biliminin önün geçirmek, hikaye efsaneleri öne çıkarmak, aşı karşıtlarının sık kullandığı algılardan olmaktadır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Tarım kültüründe gelenekler önemli olur, bu açıdan verilecek tedavi servise göre ayarlanır. Ancak tedavi sonuç vermeyince, vakit kaybetmeden bireye göre değişiklik yapılmalıdır, bu süre 24 saati geçmemeli, 8 saat içinde netice alınabilecek olduğu, Neonatolojide ise 5-10 dakikada sonucu dikkate alınmalıdır. Kuralcı kalmak, hasta sağlığı açısından doğru bir yaklaşım olamaz.</p> <p>Darbe: Her darbeci, üstün ve dokunulmaz sıfatı eklenerek, kültürel olarak en üst, tapınılacak konuma getirilmektedir. Adeta geleceği bilen kişi yapılmaktadır.</p>
Endüstri Kültürü	<p>İşçisin işçi kalmalısın felsefesi gibi, her kurum içindekiler kendi sınırlarını bilmeli ve ona göre davranmalıdırlar. Düzen belirli kural, yönetmelik ve kanunlar ile sağlanır. Yaşam sınırında olan prematüre ölmelidir, ona harcanan tıbbi yaklaşım bir israftır diyenler vardır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Kurum kültürünün öğrenilmesi açısından sertifikasyondan geçmeli, uzman olması veya kendi bilimsel yaklaşımı değil, sertifikasyondaki programı uygulamalıdır. Kurallardan çıkmamalıdır.</p> <p>Darbe: Kültürel açıdan bazı kutsallıklar yaratılarak ellenmez, kaynaklar, tarihçe düzelterek kurumun yüceliği ve dokunulmazlığı ortaya konulur. En sık yapılan demokrasi adı altında, yönetimin insanları ezmesidir, kısaca hâkim olan ezer, çoğunluk olsa bile.</p>
Teknoloji-Bilişim Kültürü	<p>Aleti kullanan kişi, ventilatör bilen kişi cihazı kullanmalıdır, eğitim başkasına öğretmesi doğru değildir, ben bilirim, sen bilemezsin, öğrenemezsin, diğerleri ona uymak zorundadırlar, yoksa zararlı çıkarlar, yaklaşımı vardır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Belirli üstün teknik cihazı kullanmak ile, hasta verilerini daha iyi izlem yapmak yerine, yüksek teknolojinin hastaya göre tanımladıklarını yapması gerekir. Hastanın şikâyeti ne olursa olsun, tüm tetkikler sağlıklı ise, birey sağlıklıdır, sorunlar psikolojiktir. Tüm dozlar, yöntemler, kitapta yazılana göre uygulanmalıdır.</p> <p>Darbe: Eğitim, beceri ve yüksek teknolojiye sahip olan, maddi avantajını kullanarak, kendisi doğru veya yanlış bile tartışmaz, istediği yapılmalı, yapılmaz ise güç kullanacaktır. Kaynak kendisidir, dayanağı tetkiklerdir, birey dışlanır, o bilmeyen vasıftadır.</p>
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	<p>Genel insanlık ilkeleri, etik prensipler geçerli olması zorunluluk taşır, insanları bir arada tutmak ancak bu şekilde sağlanabilir. Kaynaklar tamamen bilimsel olmakta, insanlık felsefesi ve etik ilkeler hâkim ve etkindir. Bebeğe bakan sağlık personeli, aletin kullanılmasını bilmelidir, bisiklete binmesini bilmeyen bisiklet kullanamaz, hastaya göre eğitilmelidir felsefesi önemlidir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Tüm Tıp Bilimi, bireyin verdiği cevap ve onun doğal yapısına göre yapılır, hesap bile bir innovasyon yapısında olmalıdır. Bilim ile etik boyut karma, izlem ile oluşur.</p> <p>Darbe: Birey toplum için vardır diyerek, bireyin insan haklarını yok edecek, kaynaklar da eski kültürel yapıda bolca bulunacaktır.</p>

Kaynaklar insancıl, etik ilkelerde ve nimet, yarar unsuru olması gerekirken, zarar ve zorbalık, zulüm yöntemi uygulanıyorsa, onun hiçbir şekilde ve şartta kabulü olası olmamalıdır.

Bir büyük, bir hoca, bir eğitici veya sosyal düzeyi yüksek olan kişinin toplumda belli olması, ona ulaşmanın zor olması, aracı bulunması yanında, yüksekte oturması, konuşmak için müsaade almak gibi özellikler ötesinde onun kızması ve hatta şiddet uygulamasının bir hak olarak görülmesidir. Birçok kişinin beni beğenmemesinin nedeni, talebeleri tümünden arkadaş ve kardeş olarak görmem, onlarla birlikte olmam, gezmem, kucak, kucağa olmamdır. Aynı boyut hekimliğe de taşınmak istenmektedir. İnsanlık dışı olanlar kaynak olarak ele alınamaz, değerler, insanlık üzere olanlar kaynak olabilir. Şiddet, zulüm ve zarar vermek kaynak olarak görülemez.

Dayak Cennetten Çıkmadır sözünde, dayak¹³; kelime anlamı olarak yıkılmaması için konulan destek, dayanak, baston, asa ve yardım etme, iken şiddet şeklinde yorumlanması, dayanın

eğitici, yola getirici, korkutucu etkisi söylenmesine çalışılmıştır, aile kavramı darbeci ve bu zihniyette olmaktır, diğerleri dışlanmalı, ikinci, üçüncü düzey pozisyonunda olmalı, bu şekilde bir yorum bile oluşmamalıdır. Bir hoca olarak, mutlaka stajyerlere, personel dahil her bireye bahçemde yetiştirdiğim papatya (Bellis perennis=Kalıcı güzellik) vermek ve sırtına hafif destek anlamında dokunmaktır. İnsan Haklarına aykırı hiçbir yaklaşım, özellikle hekimlere, sağlık elemanlarına, Öğretim Üyelerine aykırı olmasına karşın, sevgi boyutu içinde olanlara da yakışamaz.

Dikta şiddetin kaynağı olarak toplumu, bireyleri, öğrencileri, personeli görmekte, önceden oluşan karışıklık ve sorunların kendisi tarafından desteklendiğini unutturarak, oluşan toplumsal sorunları çatışmaya dönüştürüp, sonra hallettim demesi bir boyuttur. Unutmamalıdır ki, çocuklukta dayak yiyen, büyüyünce de dayak atar ve gerekli olduğunu düşünür, dayak yediği için adam olduğunu sanır, diktanın aile ve sosyal içinde yayılaşmış, zulmün normalleşmesidir.

Prematürenin günlük sıvı alması 60-80mL/kg değil, 180-250mL/kg olabilir bu açıdan daha fazla alması yaşamsal önemlidir demek onun alması için zorlanmalı demek değildir. Tıbbi kaynak almalı derken, zorlanmalı dememektedir, gerekirse göbekten, damardan sıvı verilmelidir.

Bilimsel olan kaynaklar insan hakları ve etik boyutunda olmadıkça bunun çözümü olamaz.

Halen hukuk ve tüm kaynaklar demokrasi adı altında, belirli bir zümrenin hakimiyetinde olmalı, dikta yanlılarına uygun olması istenmektedir, çünkü toplumda yönetimi dikta ile ele geçirebilenler, vesayet kültürü geleneği ile bu gücü bırakmak istememektedirler. *36 Yıl eğitim alarak profesör olmuşum, bundan sonra bana itaat etmeleri hakkımdır* diyen kişileri tanırım. Cevaben, *insanlığın eğitimi görmemişsin, ki, daha öğreneceğin sevgi var derim.*

Tablo 3 Kültür Gruplarına göre Çevre Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>Kabilenin varlığı çevre ile sağlanabilir. Olmaz ise göçülür, başka yere yerleşilir. Almanya'ya göçenler, ilk planda Tarım ve Endüstri Kültüründen olsalar bile, kendi aralarında bütünleşerek, kabile şeklinde sosyal yapıda olup, varlıklarını sağlamışlardır, kültürel değişim yaşamışlardır. Var olmak için değişim, <i>Almanca</i> tanımı olarak ön görülmüştür.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Sağlık elemanı, mezun olduğu okul, kendisini yetiştiren ve yaptığı yaklaşımın, hangi ekolün yaptığına göre yorum ve hatta gurur duyar. Hastada etkisinden çok, uyguladığı usul ve yöntemi uygular, gurur duyar, hasta buna uymalı der, tabii uymaması durumunda, hata olgudur. Bir hekim, Tıbbi Etik İlkelerin olmadığı yerden uzaklaşmalı, gerekirse istifa etmelidir. Hekimlik yapılamayan yerde, çalışmak zarardan başka bir sonuç doğurmaz.</p> <p>Darbe: Çevre darbecinin çevresidir, onun simge ve ilkeleri benimsenmeli, kopyalanmalı ve uygulanmalıdır. Sosyal çevre darbeye göre yeniden yapılır, bizden sizden kavramı olur. Her hastane idaresi bir aile gibi kendisine uymasını ister, hukuk kendileridir, kendi sözleridir.</p>
Tarım Kültürü	<p>Şehir, kasaba belirli bir yere yerleşerek oluşmuştur, buna göre sosyal yapı olgunlaşır. Kıyı şeridi ile iç kesimdeki yapı farklılaşacaktır. Meksika İç Anadolu'ya benzerken, İnkı Karadeniz yapısındadır. Örf, adet ve gelenekler çevreye göre yapılanmaktadır. İç Anadolu buğday/ekmek ve fermantasyon/mayalama iken, Karadeniz mısır ve kek yapısında yiyecek üretmektedir. Bölgesel özelliklere göre davranılmalı, tedavileri buna göre yapmalı, bilimsel olmasa bile dikkate alınmalıdır. Japon ve Çin uygulamaları ancak plasebo kapsamında olabilir ama toplum rahatlıyorsa alternatif Tıp değil, psikolojik etki olarak kullanılabilir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Yaptığı yaklaşımın, örneğin Neonatoloji uygulama yöntemlerinin Hacettepe, diğer Ankara Tıp gibi tanımlanan uygulamalarına göre olmasını, kendi uzmanlık bir boyut olarak bağlandığı yer ve buna uygun yaklaşım yapmalıdır. Hastada oksijenlenme sağlamasa bile, hasta veya alette sorun vardır, yöntem ve basamaklarda olamaz.</p>

	Darbe: Darbe kendi çevresini yaratır, bu açıdan hazine ve kaynaklar darbecilerin yapısında olmalıdır, çünkü darbeciler vatana hizmet etmektedirler, kişilerin, hastaların kaybedilmesi olağan ve gereklidir denir.
Endüstri Kültürü	Fabrikaya ve üretilen ile kullanılan yapıya göre yapılanma değişmektedir. Kömür medeni ile çelik madenindekilerin sosyal yapılanması farklıdır. Kömür madencinin kömür tükürmesi, akciğer kanseri olması da doğaldır. Tıbbi açıdan; Kurum kültürü olarak, bizim uygulamamız böyledir denir. Steroid kitapta 2-10 mg/kg derken, bizim uygulamamız 5 mg/Kg vermektir der, halbuki bu doz farklı hastaya göre uygun görülüş, netice de alınmış iken, hekim kendisini anlamsız, gereksiz sınırlar. Meslek hastalıkları tedavi yerine önlenmesi öne alınmalıdır. Darbe: Darbe ve darbeci bir kurumdur, kendi nizamı, kanunu ve yapısını oluşturmaktadır, ona uyulmalıdır, uymayana ekonomik destek sağlanamaz.
Teknoloji-Bilişim Kültürü	Yüksek teknoloji kullanan yerler, araba imalatı ve kontrolü ile diğer endüstriden ayrılmakta, daha yüksek gelir ötesinde, sosyal yaşamları da farklı olmakta, şehirli olmaktadır. Amerika'da 11 Eylül günü yardıma koşanlar, Silikozis oldular, yıkıntıdan oluşan toz dumanı, akciğerlerini hasta etti. Niye oksijen tüpü ile müdahale etmediniz diyerek, sanki oksijen tüpü varmış gibi, devlet tedavi ücretini ödemedi, çoğunluk başka ülkelere tedavi için göç ettiler. Tıbbi açıdan; Cihaz, akademik rütbe geçerlidir, bir konu, tedavi ve uygulama, hastaya göre değil, hocaya göre uygulanır. Hocanın eski yöntemi uyguladığı göz ardı edilir. Ventilasyon uygularken, cihaz ve izlem cihazları gelişmekte, ancak, yaklaşım, hastaya göre olmalıdır. Darbe: Darbecilere tüm teknolojik avantaj sağlanmalıdır. Bunları kendi istediği amaca uygun değerlendirerek yapar, bilim dışı, hasta dışı olsa bile.
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	İnsanlar doğal ortamda, kendisini mutlu ve rahat hissedecek, gerekirse, yüksek Teknoloji-Bilişim ile dağ başında, telefonu, bilgisayarını ile deniz kıyısında yaşamayı benimsemektedirler. Tıbbi açıdan; Bir prematüreye oksijen verilmemeli, ventilatör uygulanmamalı diyenler, hastayı izlemesini bilmeyenlerdir. Oksijen hastaya göre, tüm ayarlarda olguya göre uyarlanır. Fazla oksijenlenme, düşük netice tümünden hastaya göre değil, uygulama tablosuna göre yapılmasından kaynaklanır. İnkübatör ısısı bile bebeğe göre otomatik olmalıdır. Darbe: Darbecilerin üstün sıfatları vardır bu tanınmalı, onlar Senatör ve diğer kurumlarda olmalıdırlar, seçilmeye gereksinimleri olamaz.

Canlı varlık olan insan, yaşamasına uygun ortamda, insanlıkta olmalıdır. Darbe, bunu kendisinin sağladığı iddiasındadır, ancak, sadece kendisine itaat edenlere bunu temin eder.

Bir prematüre bebek kilosu ve günlük yaşına göre farklı ortamda olmalı, vücut ısına göre ayarlanmalıdır, aynı şekilde oksijen ihtiyacına göre oksijen veya ventilatör uygulanmalıdır. Dolayısıyla. Kitaba göre değil, nem durumu da buna göre olmalı, bebeğe göre yapılmalıdır. Bazı hekimler bunu listeye veya tabloya göre yaparlar ki, bu kişilerin Neonatoloji Yoğun Bakımda çalışmaları yasaklanmalıdır.

Çevre, kalıba göre değil, bireye göre olmalı, ancak dikta, insanın bu oluşturulan yapay çevreye mutlak uyumunu ister, uymayanın yok olması doğal kabul edilir ve Yaşam Hakkı ancak uyum sağlayanadır diye de ahkam kesebilir.

Tablo 4: Kültür Gruplarına göre Eğitim Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	Kabile veya grubun özelliklerini öğrenmek, ona sahip çıkmak, koşul olmadan benimsemek eğitimin hedefidir. Gençler mutlaka kabile yapısını kabul etmek, geliştirmek için eğitim alırlar. Eğitim kabile dışına çıkartıyorsa dışlanır, yok sayılırlar. Bazı hastalıklar ailede olması
-----------------------	--

	<p> için birbirlerine bulaştırma, kızamık, suçiçeği gibi durumlar sıklıkla gözlenmektedir. <i>Kalan sağlar bizimdir</i> prensibi geçerlidir, gerekirse yeni çocuk yapılır, yeniden gebe kalınır denir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Aile, grup veya belirli bir derneğin usul ve esaslarını kalıp olarak uygular, hasta ve olgu değil, listede yazılanlar öne çıkarılır, özellikle Yenidoğan Dönemi için uygun olmaz, 2-5 dakika içinde prematürelere değişime göre yaklaşım yapmak gerektiği için, devamlı değişim ve buna göre gelişim olmalıdır.</p> <p>Darbe: Eğitim, darbenin gerekliliği üzerinedir, kabile vasfı, darbeciler ile birlikte olmaktadır. Aile, kabile ve grubun/takımın yücelten insan önemsenir ve onun eğitimi önemlidir. Sen listeyi uygula, ölürse, o bireyin sorunudur, yaklaşımı temel alınmaktadır. Darbeci ne derse o doğrudur.</p>
Tarım Kültürü	<p>Eğitim, gelenek, örf ve adetleri, klasik kitap bilgilerini öğrenmek içindir, bu açıdan gençler cahil ve bilgisizdir, farklı görüşlere sahip olmamaları için disiplin altında olmalı, geçmiş ezberletilmelidir. Bir bebek aradan iki ezan geçmeden beslenmemelidir yaklaşımı, dede tarafından bebeğin buz gibi su ile yıkanması, vaftiz veya kutsanması da kültürel boyuttur. Amacı, sağlıklı olan yaşasın, diğerleri ölsün, başımıza dert olmasın prensibidir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Uzmanlaşma ötesinde, diplomalar geçerlidir, hastaya yaklaşım değil, diploması olanın yaptığı yaklaşım geçerlidir, hemşire ve sağlık personeli hekimin emri altında bir nevi emir-eri gibi çalışmasıdır. İzlemde sorunların çıkması doğaldır.</p> <p>Darbe: Örf, adet ve gelenek darbenin geçerliliği ve herhangi bir sorunda darbenin yapılmasının beklenmesi ve yapılması görüşü hâkim kılınmalıdır. Eğitim, kendi bölge, mahalle ve yapının reklamı önceliklidir, eğitimde sosyal yapı önemlidir. Komitenin söyledine tartışmadan uyulmalıdır.</p>
Endüstri Kültürü	<p>Kurum kültürü öğretilmeli, buna sahip çıkmalı, kurumun özellikleri olan sanat, edebiyat bilinmeli ve bunlar ile bütünleşmelidir. Her tarikatın, inanışın, Hristiyanlıkta klisenin bir adeti vardır, buna uymalıdır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Kurum kültürü geçerlidir, bu açıdan hekim o kurumun yaklaşımına uygun yaklaşmalıdır. Kurum hangi Surfaktanı almış ise, o uygulanmalı, diğerleri kullanılamaz, getirtilemez, hastaya da reçete edilemez.</p> <p>Darbe: Darbecilik bir kurumdur ve bu her on yılda veya daha sık uygulanmalıdır, kurum kültürü korunmalıdır. Eğitim kurumun üstünlüğü ve zorlamanın zorunlu yapılmasını öğretir. Eğitim diploma almaya, yayınlar yapmaya öne çıkarır, endüstriye hastaya, tıbbi yaklaşımlara yararlı olması önemli değildir. Dikta bir kurum kültürüdür, aksi yaklaşım düşünülemez.</p>
Teknoloji-Bilişim Kültürü	<p>Teknoloji devamlı gelişim ve değişimi gerekli kıldığı için, devamlı çalışmalı, öğrenmeli, faydalı veya faydasız bilgiler edinmelidir. Bilgi yarışmaları en sevilen programlar olur.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Teknoloji bireyin talebi ve gereksinime göre olması gerekirken, gereksiz cihazların kullanıldığı görülmektedir. Hekim hastaya göre değil, teknolojiye göre yaklaşım yapar. En son çıkan Surfaktan kullanılmalıdır.</p> <p>Darbe: Darbeci yüksek teknoloji metotları ile darbe yapmalı, tüm mali, ekonomik ve diğer imkanlar onların doğrudana elinde olmalıdır. Eğitim teknolojiye katkı sağlamalıdır. Gücü olan dikta olarak sorgusuz, sualsiz yöneticidir.</p>
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	<p>Anlamsız, faydasız ve bireyin mutluluğuna neden olmayan eğitim gereksizdir, az ama sanat, edebiyat ve gelişimsel şeyler öğrenmelidir, sanatla uğraşmalıdır. Bilen, alim olan olguya/olaya/duruma göre konuşur.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Tüm yaklaşımlar hastaya göredir, kitap, sertifikasyon ve diğer bilimsel yaklaşım, bireye göre uyarlanmalı, izlem ile etkileşim irdelenmelidir. Her bireye göre farklı yaklaşım yapabilme durumu oluşmalıdır. Her Surfaktanın etki mekanizması farklı olup, bebeğe uygun olan seçilip uygulanmalıdır.</p>

	Darbe: Tüm eğitim başkasının görevi, bu eğitilen kişiler darbecinin önünü açmalıdır. Teknoloji, bilim, kurum ve tüm yaklaşımlar bireye, prematüreye göre yapılandırılmalıdır. Dikta varken, birey hakkı olamaz, bireyin ancak darbeye hizmet etme hakkı vardır.
--	--

Dikta yandaşlarının yaşamasını sağlar iddiası vardır, darbe/terbiye/zorlama, eğitimin, devamlılığı için, yeni nesillerin yetişmesi açısından şart olarak görür, insanlık ise dışlanır.

Dikta devamlılığının ancak kendi görüşünde olan insanların yetişmesi, emir ile çözümü bir eğitim ile verilmesi bilincinde olarak, tüm sosyal yapı dikta üzerine, onun gerekliliği üzerine yapılır. İyi eğitim almış bireyler, dikta, kendisine hizmet etmeyecek ise, başka ülkelere veya çeşitli sorunlar içine sokulmasıyla, göç etmesine neden olurlar, beyin göçü bir bakıma dışlanmadır.

Bir hekim prematüreye göre mi, kalın kitap bilgisine mi göre davranmalıdır? Bebeğe göre denilmesi doğal gelebilir ama stajyer sınavı kitap üzerinden geçecektir. Ayrıca bebeğe göre davranırsa tenkit edilebilir ama kitap üzerinden sorgulanması olanaklı değildir. Asistan hocanın dediğini mutlak uygulamalıdır yaklaşımı da buna örnektir. Mahkemeler ise bebeği temel alarak sorgularlar.

Dikta kendi eğitim yapısı ile devamlılığı sağlar ve birçok bilim adamı sıfatını kullanan kişilerden destek alır. Bilgi, serviste 5-10 dakika, kursa göre en az 2-10 yıllıktır; kitap 5-10 yıllık, makaleler 2-3 yıllık geçmişi yansıtır, hasta ise şimdiki zamandır. Dikta hâkim ise, kuralı o koyar, diğerleri uymak zorundadır, yargılar ve mahkûm edebilir denilmesi gözlenen bir boyuttur. Elbet fire verilecek veya ölümler olacaktır, bunun da olması doğal ve gereklidir denilmesi diktayı destekler, bilim ve eğitim bu sayede irade yönünde değişir.

Tablo 5: Kültür Gruplarına göre Yönetim-Din/Devlet Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>Yönetim: Kabileyi öne çıkararak olan yönetimdir. Para sahibi, Alim/Eğitilmiş, Yönetici/Asilzade olması tercih edilir. Doğal aileden gelen yapı öne alınmaktadır. Din: İnanışlar tümünden yönetim boyutundadır, sıklıkla yönetimi kutsallaştırırlar, taç sunma törenlerinde bulunurlar, kral olmak için klisenin onayını almalı, taç giydirebilirler. Kurtarıcı yöneten, Hocadır. Devlet: Yasalar, kurallar ve kanunlar kabile temelinde oluşturulurlar. Evlenmek için baba onayı, babanın da büyüklerden onam alması şarttır.</p> <p>Tıbbi açıdan: Her servis kendi içinde karar alır ve uygular, hastaya göre değil, servise ve hocaya göre yaklaşım yapılır. Prematüre uyar veya uymaz, bu değerlendirme dışıdır. Yaklaşım ve uygulamalar bir bakıma kutsal boyutta ele alınır, birçok yerde dualar ve kutsama törenleri gözlenir. Hastane yapısı, servise karışmaz, sadece elde edeceği gelir gibi maddi yapıya bakar. Sepsis'te verilecek ilaç bellidir, kural dışı yaklaşım yapılamaz, bilim dışıdır.</p> <p>Darbe: Yönetim: Darbeci, kabilenin has elemanı gibi davranarak, bizden ve sizden yaratır, kendilerinin ekseriyet olması önemli değil, toplumun onlara hizmet etmesi önemlidir, bu açıdan sizden olan dışlanır, yok edilmelidir, düşük, ayak takımıdır onlar. Din: Din adamı ve inanışlar darbecinin kontrol altında, darbeci, bir bakıma Yaratıcı, Tanrı olur, darbeciden yarı tanrı olarak ona ibadet, kulluk yapılmalıdır. Taç töreni yapılır, en üst din adamı tacı giydirir. Devlet: Doğrudan darbecinin yönetiminde, istediğini asar, keser ve kanunları uydurarak, hukuk yaptı adı altında yapar. Devlet bütçesi kendilerine hizmet eder.</p>
Tarım Kültürü	<p>Yönetim: Genellikle yaşlı, örf, adet ve geleneklere sahip olan, asalet ile geçen veya belirli bir eski yönetici olan kişinin yardımcısı olarak geçer. Tüm amacı mevcut yapının devamlılığını sağlamaktır. Din: Din adamı aynı zamanda, doğrudan olmasa da dolaylı olarak yönetici olmaktadır, tüm inanışları da o yönlendirmektedir. Gelenek kurtarır. Devlet: Hakimiyet sağlamak için, karşı tarafın simgelerine karşı savaş açılır. Türban bunlardan biridir.</p>

	<p>Tıbbi açıdan; Bir liste verilir, o listeye göre yaklaşım yapılır, o liste de ulusal veya uluslararası boyutta olabilir, ama önemli olan o hudutlar içinde kalmasıdır. Birinci, ikinci ve üçüncü tercihlerin belli olması da esneklik bile bir kuraldır. Dini yaklaşım, o kültürün yapısına uygun olur, törenler ve bazı simgelerin olması, nazar boncukları kullanılabilir. Hasta yatışı, hasta bakışı önemlidir, yapılan eylemde etkinlik önemli değildir.</p> <p>Darbe: Yönetim: Tüm yerleşim yerleri, silahlı ve kendi kontrolündeki insanlar altındadır ve bunların yağmalaması bile haklarıdır. Din: İnanışlar darbeciler tarafından kontrol edilmelidir. Devlet: Darbeci vatandaşı yöneten, ülkesi aleyhine karar alsa bile vatani için yapmaktadır, birey bunu anlayamaz denir.</p>
<p>Endüstri Kültürü</p>	<p>Yönetim: Doğrudan sermayedar yöneticidir, Üniversitede Profesör, yok ise Doçent ve buna göre akademik dereceye göre oluşur, tüm bireyler ona hizmet ederler. Din: Sermayedar kutsal ve din gücü olan kişidir, tüm din adamları onun emrindedir. Hoca, tarikat, çobanlık yapmalıdır. Devlet: Kanun, kurum ve kurullarda yönetime yönelik, mevcut kurumun devamlılığı, devletin sürdürülmesi olarak görülmektedir.</p> <p>Tıbbi açıdan; Kurum önemli, kurumu zor bırakacak işlemlerden kaçınılır, riskli hasta yatırılmamaya çalışılır, gelir önemlidir. Din ve inanışlar kurumu riske atabilir, karışılmaz veya engellenir. İdare doğrudan istatistiklerde oynama ile şikayetleri bastırma üzerindedir.</p> <p>Darbe: Yönetim: Darbe bir kurumdur, hâkim olması ile kendi hukuku ve yapısını oluşturur ve her yaptığı da kendisine göre, hukuka uygundur, insanlık ve birey hakkına aykırı olması önemli değildir. Din: Dikta kendi inanışlarını yaratır. Disiplin ceza olarak uyarı iken, olay saptırılarak, ilişki kesilmesi yapılır. Diktanın din simgeleri üzerinde oynaması siktir. Devlet: Diktanın yaptığını saptırarak, yaklaşımı yasal boyuta getirir, birey hakkı dışlanarak, genel yorum yapılarak, mahkemelerce yasaklanması sağlanabilir.</p>
<p>Teknoloji-Bilişim Kültürü</p>	<p>Yönetim: Teknolojiyi kullanan liderdir, onun dediği yapılmalıdır. Din: Amerika kendisini Dünya üstü güç gördüğü için, teknoloji, mali yapı tamamen kontrolünde olmalı, dini yapıda bir ortak din üzere kendi yapısına uygun olmalıdır. Bilen Hocadır, ona uymalısın denir. Devlet: Devlet yapısı teknolojiyi kullananlara göre yapılanmakta, kendisine hizmet eden teröristleri kullanırlar. Suç, siteme/teknolojik güce inanmamaktadır.</p> <p>Tıbbi açıdan; Teknolojinin faydalı olduğunu göstermek açısından hasta bulmada reklam ve basın yayını kullanma siktir. İnanışlar bu açıdan kullanılır, hatta kurumlar, teknolojiye göre adlandırılabilir. Mali yaklaşım, mutlaka teknolojinin devamlı gelişmesi ve yeni yapılanması üzerine, gelir, kazanç üzerinedir. Aleyhteki görüş ve yayınlar durdurulur.</p> <p>Darbe: Yönetim: Dikta tüm teknolojiyi ele almalı, öncelikle sermaye tarafında olmalıdır, tümü, diktacılara tüm gelirlerden pay almalıdırlar. Din: Diktacılar kutsal olarak, kutsal kişinin inancının yargılanması, olanaksız olduğu için, büyük kişi sıfatı ile desteklenmiştir. Devlet: Devletin tüm imkanları diktacılara hizmet olarak sunulmalıdır. Teknolojiye sahip olan, tüm Evrene hâkim, yönetmek ister, tercihi/yöntemi de diktadır, sevgi yolu nadirdir.</p>
<p>Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü</p>	<p>Yönetim: Her birey eşit ve özel, özgün ise, bilgilenme ve rıza şartı esastır. Din: Her kişinin inanışı kendisinedir, kaç insan varsa o kadar din görüşü ile sorgulanmazdır. Senin inancın sana, benim inancım banadır. Devlet: Doğrudan bireylerin hakları ile yapılanmaya gidilir.</p> <p>Tıbbi açıdan; Birey odaklıdır, bireyin memnuniyeti esastır. Ölüm bile olsa, mutlu ölmelidir. Her inanışa göre ayınlar müsaade edilir, buna göre ortamlar sağlanır. İdare devamlı bilgilenmeyi, hasta temelinde, sağlık elemanında alarak yapılandırır.</p> <p>Darbe: Yönetim: Diktacı ve ona hizmet eden kişiler aynı olamayacağı için tüm imkanlar açılmalı, sınavsız yerleştirilmelidirler. Din: İnanışlar kaynağı ve emeli diktacılar olmalı, bu açıdan her sözleri kutsal metin gibi kabul edilmeli, öğrenilmeli ve iletilmelidir. Dinde hoca, çoban ve yolu gösteren kavramı sonradan, dikta temelinde eklenmiştir, kitaplarda yoktur. Devlet: Her diktacının devletin temsilcisi olduğu ve buna karşı gelmenin suç olduğu anlaşılmalıdır. Teknolojik olarak eğitilmiş, yetiştirilmiş olan yönetmeli, seçilmelidir, bu açıdan bir üst sınıf olarak muamele ister.</p>

Dikta tüm hâkim olma kavramlarını kullanır, onları dejenere eder, her boyutun sahibi ve çözümü de kendisinde diyerek, umutları da toplar, ancak tersini yaptığı, değer, etik ve yarar üzere olduğuna dair bir örnek oluşturamamaktadır.

Yönetim, hukuka uygun yapıda olmalı, özel düzenlemelere uymamak suç niteliğinde değildir. Birçok müessese, sağlık boyutunda bağımsızlığı kabul etmeli, medikal Bilim üzere olmalarını sağlamalıdır. *Yönetim bende o halde benim dediğim geçerli olur* yaklaşımı bir dikta boyutudur. Hekim *bu servisin sorumlusu benim, benim dediğim yapılacak* yaklaşımı da Tıp Bilimi ve Etik ilkeler boyutu ile geçersizdir, hastanın verisi üzerinde olunması, buna zararlı yaklaşımı yapmak imkânsız, hatta suç niteliğindedir. *Emredildi yaptım* demekte geçersizdir. İkinci Dünya Savaşında Hitler grubunun yargılanmasından önce, NUREMBERG Kodları¹¹ ile oluşturularak mahkeme başlamıştır. Suç ferdidir ve suç unsuru taşıyan eylem yapılamaz. Anayasa'nın 137. Maddesi açıktır: **J. Kanunsuz emir:** *Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.* Suç teşkil etmese bile, aykırılık görürse, yerine getirmez, yazılı gerekçe ister; *Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.*

NUREMBERG İLKELERİ¹⁴ (Hukuksal Kodlar) Wikipedia

İlkeler

I. İlke: Uluslararası hukuka göre suç kabul edilen bir eylemde bulunan şahıs, bundan **sorumludur ve cezalandırılması** olasıdır.

II. İlke: Uluslararası hukuka göre suç kabul edilen bir eyleme karşı bir **ceza öngörülmesi de** bu şahsı uluslararası hukuk önünde **işlediği suçun sorumluluğundan kurtarmaz.**

III. İlke: Uluslararası hukuka göre suç kabul edilen bir eylemde bulunan şahıs, **devlet başkanı** ya da sorumlu **hükümet memuru olmaları**, işbu şahısları **uluslararası hukuk önünde sorumluluktan kurtarmaz.**

IV. İlke: Bir şahsın üstü ya da **hükümetinin emrine uygun davranması**, ahlaki irade bir şahıs için her zaman bir olanak olduğundan, uluslararası hukuk önünde **sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.**

V. İlke: Uluslararası hukuka göre suç işlediği iddia edilen şahıs, gerçeklere ve hukuka uygun olarak adil **yargılanma** hakkına sahiptir.

VI. İlke: Aşağıda sıralanan suçlar **uluslararası hukuk** önünde cezaî suçlar olarak belirlenmiştir:

(a) Barışa karşı işlenen suçlar

- (i) Saldırgan ya da uluslararası antlaşma, sözleşme ve garantileri ihlal eden bir savaşı planlama, hazırlık ya da kışkırtma,
(ii) Ortak plana **iş birliği** yapma ya da (i) maddede belirtilen eylemlerin başarılması karşı komplo;

(b) Savaş suçları

Yasaların ya da savaş adetlerinin ihlalleri, örneğin: köle işçilere ya da herhangi bir amaçla sivil halka ya da **işgal** altındaki bölge halkına, savaş tutsaklarına, denizdeki insanlara, kötü davranma ya da onları, rehinelere öldürme, sınır dışı etme; kamu ya da **özel mülklerin** yağmalanması, **kent, kasaba** ve **köylerin** ahlaksızca yıkımı ya da askerî gereklilikle açıklamayacak biçimde tahrip edilmesi;

(c) İnsanlığa karşı işlenen suçlar

Cinayet, kitle imha, köleleştirme, **sürgün** ve sivil halka yapılan diğer **insanlık suçları** ya da **siyasî, etnik** ya da **dini** nedenlerle **eziyet** ya da **savaş suçu** ya da **insanlığa karşı işlenen suçlarla** ilgili **idam** ya da **eziyet** ya da eylemler sürdürülmesi.

VII. İlke: Savaş suçu ya da insanlığa ya da barışa karşı işlenen suçların **eyleme geçirilmesinde suç ortaklığı**, VI. İlkede belirtildiği üzere **uluslararası hukuka** göre bir **suçtur.**

İnsan Hakları Bildirgesinden önce Uluslararası Hukuk kavramı oluşturulmuş ve NUREMBERG İlkeleri¹⁴ oluşturularak, yargılanmaları belirli bir hukuk ilkeleri/boyutları ile yargılanmaları sağlanmıştır. Dikta ise kendi kurallarını üstün tutmak ister, ancak birlikte çalışanların, alt düzeyde ve karşı çıkmasını istemez, çünkü Anayasa'nın 137 Maddesini bildiği için, itiraz sözlü yapılır ve sonra inkâr edilir. Bu açıdan, dikta heveslileri ile birlikte çalışmak istemem. İnsana ve insanlığa karşı suç kapsamında olmaktadır.

Türk Ceza Kanunundaki Temel İlke ve Tanımlar bölümünde belirtilenlerin tümü birey hakkı, prematüre hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu tanımlamaların 2000 yılı sonrası düzenlendiği de dikkate alınmalıdır.

*Ceza Kanununun amacı*⁷. **Madde 1-** (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi. Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi. Madde 3- (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenir. (2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Kanunun bağlayıcılığı. Madde 4- (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.

Özel kanunlarla ilişki. Madde 5- (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.

Bir insanın eğer dikta tarafında değilse, onun hukuken suçlu olarak yargılanması için sık kullanılan TCK maddesi 38 olup, aşağıda sunulmaktadır. Zorlama azmettirmeye girer ve bunu yapan da suç işlemiş olur. Bu nedenle sağlık elemanlarının birbirleri ile ilişkileri yasal boyut olarak da açık ve nettir. Bağımsız, iş birliği ve eşgüdüm, bilim temelinde, hasta veri ve hastaya dayanarak bireysel, özel ve özgün yapılmalıdır. Hiç kimse başkasının sorumluluğunu alamaz ve aykırılık durumunda yazılı not alınmalı, suç ise yapılmaz, ayrıca kimse suçu örtemez.

Azmettirme: Madde 38- (1) Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır. (2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz. (3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükümlenilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.

Dikta ortada suç yokken, suç yaratır ve abartarak kişileri itham ve bazı iddialarda bulunabilir. Bu durumda hasta, olgu verileri somut ve açık, nettir. Bilime dayanan, hastaya sevgi ve insanlık üzere yaklaşan, medikal yaklaşımları tedbir ve önlem üzere alan kişi, daima korunmuş, haklarında bilirkişi raporları itham dolu olsa bile beraat etmişlerdir. Temel hakem hastadır, hasta verileridir.

Devrim¹⁵, Latince Revolutio/Dönüş anlamında, bir baskı (politik, sosyal, ekonomik) veya yetersizlik nedeni ile halkın isyan etmesi ile oluşan, değişiklikler demektir. Kısaca zamanımızda artık tüm hukuk yapısı, birey görüşleri, bilirkişi veya toplum algıları ile değil, gerçek hasta verileri ve bilim olarak onların açıklamaları, bireyin zararına olmayan, fayda temelinde yaklaşımlara izin verilmektedir. Dikta ile alınan kararlar, uzun zaman süreci içinde olsa da tersine dönmektedir, bunu söyleyenlerin sağlık sektöründe yeri olamaz.

Yönetim çıkardığı yönetmelikler, eşitlik, ancak kendi grubu için geçerlidir yaklaşımı, Anayasa⁴ dahil uygulamalarda eşitlik ilkesi değildir ve bunun ayrımcılık olduğu er veya geç ortaya çıkmaktadır. Hastayı en iyi bilen bebeğe bakan hemşiresi, daha sonra müdavi, bebeğin hekimidir. Günde bir defa viziteye gelen Öğretim Üyesi olamaz.

V. Devletin temel amaç ve görevleri

MADDE 5- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

VI. Egemenlik

MADDE 6- Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

VII. Yasama yetkisi

MADDE 7- Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.

VIII. Yürütme yetkisi ve görevi

MADDE 8- Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

IX. Yargı yetkisi

MADDE 9- Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

X. Kanun önünde eşitlik

MADDE 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. (Ek fıkra: 12/9/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürülüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

XI. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü

MADDE 11- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa, tüm Uluslararası hukuk tanımlaması ve Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi dahil, tüm yasal boyut, eşitlik ve bağımsızlık boyutu temelinde, birey, hasta hakkı çerçevesinde yoğunlaşır, tüm demokratik tanımlamaları bu çerçeveden belirtmektedir. Hukuk bu açıdan dikta gücüne göre yapılamaz, yönetmeliklerin olması, mahkemelerde bir anlam ifade etmez.

Tabipler açısından Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde (TIBBİ DEONTOLOJİ TÜZÜĞÜ¹⁰) usul ve esaslar tanımlanmaktadır.

UMUMİ KAİDE VE ESASLAR

MADDE 2 - Tabip ve dış tabibinin başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir.

Tabip ve dış tabibi; hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlâki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevkii ve siyasi kanaatı ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda âzami dikkat ve ihtimamı göstermekle mükelleftir.

MADDE 3 - Tabip, vazifesi ve ihtisası ne olursa olsun, gerekli bakımın sağlanamadığı acil vakalarda, mücbir sebep olmadıkça, ilk yardımda bulunur. Dış tabibi de kendi sahasında, aynı mükellefiyete tabidir.

MADDE 4 - Tabip ve dış tabibi, meslek ve sanatının icrası vesilesiyle muttali olduğu sınırları, kanuni mecburiyet olmadıkça, ifşa edemez. Tıbbi toplantılarda takdim edilen veya yayınlarda bahis konusu olan vakalarda, hastanın hüviyeti açıklanamaz.

MADDE 5 - Sağlık müesseselerinde tatbik olunan usul ve kaideler mahfuz olmak üzere, hasta; tabibini ve dış tabibini serbestçe seçer.

MADDE 6 - Tabip ve dış tabibi, sanat ve mesleğini icra ederken, hiçbir tesir ve nüfuza kapılmaksızın, vicdanî ve meslekî kanaatına göre hareket eder. Tabip ve dış tabibi, tatbik edeceği tedaviye tâyinde serbesttir.

MADDE 7 - Tabip ve dış tabibi sanat ve mesleğinin icrası dışında dahi olsa, meslek ahlâk ve adabı ile telif edilemeyen hareketlerden kaçınır.

MADDE 8 - Tabiplik ve dış tabipliği mesleklerine ve tedavi müesseselerine, ticari bir veçhe verilemez. Tabip ve dış tabibi, yapacağı yayınlarda tababet mesleğinin şerefini üstün tutmaya mecbur olup, ne suretle olursa olsun, yazıların da kendi reklâmını yapamaz. Tabip ve dış tabibi, gazetelerde ve diğer neşri vasıtalarında, reklâm mahiyetinde teşekkür ilânları yazdıramaz.

MADDE 9 - Tabip ve dış tabibi, gazete ve sair neşir vasıtaları ile yapacağı ilânlarda ve reçete kâğıtlarında, ancak ad ve soyadı ile adresini, Tababet İhtisas Nizamnamesine göre kabul edilmiş olan ihtisas şubesini, akademik unvanını ve muayene gün ve saatlerini yazabilir. Muayenehane kapılarına veya binaların dışına asılacak tabelaların ebadı ve adedi, mahalli tabip odaları tarafından tesbit edilebilir. Tabipler ve dış tabipleri, tabip odalarının bu husustaki kararlarına riayet etmekle mükelleftirler. Tabelâlarda en çok iki renk kullanılabilir. Işık verici vasıtalarla tabelâları süslemek yasaktır

MADDE 10 - Araştırma yapmakta olan tabip ve dış tabibi, bulduğu teşhis ve tedavi usulünü, yeter derecede tecrübe ederek faydalı olduğuna veya zararlı neticeler tevliit etmeyeceğine kanaat getirmediği, tatbik veya tavsiye edemez. ancak, yeter derecede tecrübe edilmemiş olan yeni bir keşfin tatbikatı sırasında alınacak tedbirler hakkında ilgililerin dikkatini celp etmek ve henüz tecrübe safhasında olduğunu ilâve etmek şartı ile, bu keşif tavsiye edebilir. Bir keşif hakkında yanlış kanaat uyandıracak ifadeler kullanılması yasaktır.

MADDE 11 - Tecrübe maksadı ile insanlar üzerinde hiçbir cerrahi müdahale yapılamayacağı gibi aynı maksatla kimyevî, fizikî veya biyolojik şekilde herhangi bir tedavi de tatbik edilemez. Klâsik metotların bir hastaya fayda vermeyeceği klinik veya laboratuvar muayeneleri neticesinde sabit olduğu takdirde daha önce, mutad tecrübe hayvanları üzerinde kâfi derecede denenmek suretiyle faydalı tesirleri anlaşılmış olan bir tedavi usulünün tatbiki caizdir. Şu kadar ki, bu tedavinin tatbik edilebilmesi için, hastaya faydalı olacağı ve muvaffakiyet elde edilmemesi halinde ise mutad tedavi usullerinden daha elverişsiz bir netice alınmayacağı muhtemel bulunması şarttır. Evvelce tecrübe edilmiş olmamakla beraber, zarar vermesine ihtimal bulunmayan ve hastayı kurtarması katî görülen bir müdahale yapılabilir.

MADDE 12 - Tabip ve dış tabiplerinin: A) Hastalara, herhangi bir suretle olursa olsun, haksız bir menfaat temini istihdaf eden fiil ve hareketlerde bulunmaları; B) Birbirlerine, muayene ve tedavi için hasta göndermeleri mukabilinde ücret alıp vermeleri; C) Kendilerine hasta temini maksadıyla, eczacı, yardımcı tıbbi personel ve diğer her hangi bir şahsa tavassut ücreti ödemeleri; D) Şahsi bir menfaat düşüncesi veya gayrimişru bir gaye ile ilâç, tıbbi alet veya vasıtalar tavsiye etmeleri yahut sağlık müesseselerine hasta sevk etmeleri veya yatırmaları; E) Muayene ve tedavi ücretinin tespiti ve bunun ödenmesi hususunda, üçüncü şahısların tavassutunu kabul etmeleri; caiz değildir.

Hekim, görev tanımı olarak *insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermek* olarak belirtilmektedir. Herhangi bir ayırmacılık yapmamalıdır; *cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlâki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevkii ve siyasi kanaatı ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda âzami dikkat ve ihtimamı göstermekle mükelleftir*. Acil olgu dışında uzmanlığı ile ilgilenmelidir. Gizlilik esastır ve hasta hekimi seçmektedir. Hekim, sanat ve mesleğini icra ederken, *hiçbir tesir ve nüfuza kapılmaksızın, vicdanî ve meslekî kanaatına göre hareket eder ve tatbik edeceği tedaviye tâyinde serbesttir*. Tüm bunları bireyin, hastanın sağlığı ve şahsiyetine göre yapmalıdır. Herhangi bir zorlama veya diktayı kabul edemez. Prematürelde de bebeğin talebi ve gereksinimine göre yaklaşmalı, zorlama yapmamalı, en azından tolere etmesine göre yaklaşım yapmalıdır.

Bazı üniversite yapılanmasında öğretim üyesi asistanı zorlayarak, istediğini yaptırmaya çalışır ve oluşan sorunlardan da asistanı sorumlu tutarak yargılamakta, soruşturmacı kendi yapısında olduğu için, yaklaşım yapabilmektedir. Bu darbeci, dikta yaklaşımının Tıbbi Deontoloji İlkelerinin tam tersi olduğu nettir.

Zorlamayı yapan, bir bakıma darbeci, sorumluluğu almak istemez, ben görevimi yapıyorum demektedir, bu yaklaşım Hitlerin arkadaşlarını kurtaramamışsa da yinelenir. Hasta verisi, gerçek değil, akılda olan, istenilen uygulamaya konulur. Genellikle bu işi yapanların zorlama yapar ama lider pozisyonu, bu şekilde bir beceri ve kapasitesi genellikle yoktur. Arkasında bir sosyolojik yapı vardır ve baskı lidere de kurulmaktadır. Hastanelerde bu kurumun hastane müdür vasıtasıyla, yönetim isteği ile başlamaktadır.

Bir sağlık elemanı, acaba öğretim üyesi ne der diye sorgulanması yerine, hastadan ne gibi sonuç aldığını irdelemelidir. Tümü bilimsel boyutta, hastalık veya sorun oluşmadan, fizyo-patolojik sorunların önlenmesi amaç edinmeli, önlem, koruyucu hekimlik önceliklidir. Kitabın ve protokolün belirttiği üzere *gerekeni yaptık* değil, hastadaki bu yapıya göre *yaşamsal doğal ortamı, fizyolojisini sağlamak, büyüme ve gelişmesini, saat ve gün olarak sağladık* hedef edinilmelidir.

Dikta yapısında ise suçlama ve mutlaka kitaba, protokole uyulması temelinde, zorlamalar yapılmaktadır. Mahkemelerde hakimler, zorlayanları suçlu gördüğü, Etik İlkeler temelinde hekimlerin sağlık yaklaşımlarında serbest olduğu, “*tatbik edeceği tedaviye tâyinde serbesttir* (Madde 6)” vurgusunu belirtirler. Bunun dayanağı ve gerekçeleri önemsenir, kitap sadece bilgidir, hekim uyup, uymamayı hastaya göre yapılandırır.

Din¹⁶, genellikle doğaüstü, kutsal ve ahlaki öğeler taşıyan, çeşitli ayin, uygulama, değer ve kurumlara sahip, inançlar ve ibadetler bütünüdür. Kuran¹⁷, “*senin dinin sana, benim dinim bana* (109/6)” diyerek, karışmayı engellemiş, 622 Medine Antlaşması¹⁸ ile net hukuksal boyut, tüm Anayasa da bunlar vurgulanmasına karşın, dikta bu öğeyi kendi lehine kullanır, ahlak kalıbı içinde sorgular, etik ise ahlak felsefesi olarak; doğru nedir ve ne yapmalıyım temelinde ilkeleşmektedir, dinsel yapısı belirtilemez.

Farklı kültürlerle göre din yapısı değişmekte, tek inanç varken bunun değişimi belirgindir. Bu açıdan, her bireyin dini farklıdır denilerek, bu konuda karışımın yasak olduğu, 622 Medine Antlaşması ve Kuran ayeti olarak vurgulanmalıdır.

Kültürel yapıya göre inanışta değişim olduğu görülmekte, özet olarak Hristiyanlıkta (İran’da da benzer yapı, molla) papazın çobanlığı, rehberliğinde hareket etmek, Yahudi yapısında (Arap yapısında da), örf, adet ve gelenek öncelikli olmaktadır.

İslam¹⁹ teslimiyet, barış, barışmak demek olup, inanma, güvenme, dayanma temelinde olmaktadır. Türkler din ile devlet boyutunu ayırımı, Cengiz Han, Timur, 1058 Yılında Sultan Tuğrul yasa çıkarmış, din müessesesi bir danışmanlık olmuş, şeriat yerine kanunlar çıkarmışlardır. İslam adı altında farklı görüşler olduğundan, Kuran¹⁷ (kelime anlamı; öğüt, sunum, taktimdir), temelinde konu incelendiğinde; (41/6) *peygamberin beşer olduğu, uluhiyet olmadığı, Kuran dışındakilerin şirk koşma anlamında olduğu*, ve kitap/yazılı metin/Kuran dinin temeli (1/4: *Din Hükümlerinin, yaşanmakta olduğu sonsuz sürecin Malik/Melikidir*) olarak alınmalıdır.

Kuranda, *zorlama yoktur* konusundaki ifadeler¹⁷: 1) 2/256: *Dinde zorlama yoktur*, 2) 8/39: *İman edenlere zulüm ve baskı ortadan kalkana; Din apaçık ortaya çıkıp anlaşılincaya kadar, zira Lâ ikraha fiyd din = Din konusu zorlama kabul etmez, onlarla savaşın*, 3) 10/99: *Eğer Rabbin dileyseydi, yeryüzünde kim varsa, elbette hepsi toptan iman ederdi... Olayın gerçeği bu iken; sen, iman etmeleri için insanları zorlayacak mısın?* 4) 11/28: *Siz ondan hoşlanmadığınız hâlde,*

biz size onu zorla mı kabul ettireceğiz? 5) 16/106: Kalbi imanla mutmain olduğu hâlde, (küfre) zorlanan hariç... 6) 17/65: Muhakkak ki Benim kullarım üzerinde senin (Şeytan/İblis) bir sultan (zorlayıcı gücü) yoktur 7) 29/8: Biz insana ana-babasına güzel davranmasını vasiyet ettik. Eğer, ilmine ters düşen bir şeyi Yaratana ortak koşman için seninle tartışıp seni zorlarsa, o ikisine itaat etme, 8) 31/15: İlmine uymayan bir şeyi Yaratılışa eş koşman konusunda zorlarsa, o ikisine itaat etme, 9) 34/21: Oysaki onun (İblis-Şeytan), insanların/onlar üzerine bir zorlayıcı gücü yoktu! Sadece sonsuz gelecek yaşamına iman eden ile ondan kuşku duyanın farkı açığa çıksın diye bunu yaptık. 10) 48/17: Köre, topala ve hasta olana herhangi bir zorlama yoktur, 11) 50/45: Sen, onlar üzerinde zorla yaptırıcı değilsin. Din konusundaki bu ifadeler ile zorlamanın, dayağın, şiddetin din/inanış ile bir kaynağı olamaz. Şeytan kavramında bile bizi zorlayan olmadığı, sadece fikir/görüş olarak olduğu anlaşılmaktadır. Eğer yargılanma var ise, bireyin kendi rızasına göre, zorlama olmadan inanışına göre mahkeme edileceği algılanmalıdır.

İslam'da din adamı yoktur, sadece eğitim veren, eğiticiler vardır, her birey namaz kıldırabilir, ancak öne geçmesi, toplum kabul etmesi ile olabilir.

Darbecilere karşı mücadelede, işlevleri yapan birey olduğu için, cezanın fiile yapıldığı, faile yapılmadığı, dolayısıyla somut kanıt olması ile söz konusu edilebileceği unutulmamalıdır. Dikta ve darbeyi benimseyenler ise bunu yaşam boyutu olarak alarak, düzeltilebilmeleri olanaksız değil, toplumda ibret olarak yeni nesillere ders olarak öğretilmelidir. Hekimlikte her ders boyutunda, anlatılanların tam tersi olabileceği, bu açıdan verilenlerin bilgi olduğu, gerçeğin ise bireylerde olduğu belirtilmektedir.

Bu açıdan felsefe, bilim olarak dikta ile mücadele gerekli olmakta, inanışların da yanlış tercüme, yanlış yorum, yanlış boyut olarak irdelendiği algısı yapılmakta, tümünde de sevgi noksanlığı yanında bireyin bağımsızlığı ve sorumluluğu, suç olmadıkça hür olduğu algısıdır. Peygamberlerin sadece tebliğ edici oldukları, “*sana düşen şey ancak tebliğ etmektir*” vurgusu 26 Ayette belirgindir. Bunlar¹⁷; 3/20, 5/67, 92, 99, 6/90, 7/62, 68, 79, 11/57, 13/40, 16/35, 82, 24/54, 26/23, 48, 29/18, 33/39, 36/17, 46/23, 64/12, 69/38, 39, 40, 72/23, 27, 28. Bireylere karışılmayacağı, sadece bilgilendirme verileceği, rızanın kendisinde olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır. Ayet dayanağı olmayan Peygamber kararları tartışılmış, Hendek Savaşında bedel ödeyelim görüşü kabul edilmemiş ve karşı çıkmıştır.

Tıbbi Deontoloji Tüzüğü başlıca yaklaşımın bireyin sağlığı ve şahsiyeti üzerine olması net ortaya koymaktadır. Her bireyin algısı, inancı farklı olabilir, ama her canlının, özellikle insanın yaşam hakkı temeldir, varlığın oluşturan unsurdur, kimse, hiçbir nedenle bunu kaldırmaya hakkı olamaz.

Hekimlikte de zorlama hiçbir şartta kabul edilemez, bilinci olan için, bilgilendirme ve rıza, diğerleri için yaşam hakkı temel ilkesi temelinde Tıbbi Yaklaşım yapılıır Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi yaşam hakkı prensibi ile Tıbbi Yaklaşım yapmakta, ancak bireye/bebeğe zorlama değil, onun tolere edeceği, kabul edeceği boyutta uygulanmaktadır. Özellikle besleme yaklaşımını zorla yapan kişi, hemşire, hekim veya hatta annenin görev alması kabul edilemez. Ventilatörden çıkarılmasını isteyen ailenin, savcılık tarafından tutuklandığı bilinmektedir.

Bilgilendirme⁶: Bilgi vermenin ötesinde, aydınlatma boyutudur. Karşılıklı soru, cevap ve kendi sorumluluğu ile kendi sağlığı ve gelişim kararını vermesidir. Her an değiştirebileceği de bir hak olduğu da bilinçlenmelidir. Başlıca aşamaları: 1.Sağlık Durumu (Hastalık değil), 2.Hastalığın-Sorunun olası sebepleri (Nasıl Başlayıp, geliştiği, Bedeni etkilemesi), 3.Uygulanması düşünülen tıbbi işlemler (tanı, izlem ve işlem olarak), 4.Uygulanacak tıbbi işlemler (tedavi, tedavinin gerekçeleri dahil), 5.Fayda ve muhtemel sakıncaları, Riskler (Çekinilen ve Korkulanlar), 6.İlaçların özellikleri, verilmiş amacı (Yan etki, tesir), 7a.Alternatif Tıbbi Müdahale Usulleri (Bilim dışı olanlar geçersizdir), 7b.Alternatif Tıbbi Müdahale Prognoz

(Beklentiler), 8.Hastalığın olası süresi, seyri ve neticeleri, 9.Tedavi sonrası, 10.Yeniden Tıbbi Yardıma ulaşacağı yer (Kontrol), 11.Tedaviyi kabul etmemesi halinde çıkabilecek sorunlar, (Dava açılma durumu) ve Yaşam Hakkı boyutu.

İnsan, kendi içinde bile, bir farklılaşma algısı içinde olabilir. Fransız İhtilali 3 simgesi gibi; Bağımsız, eşit ve kardeşlik bağı ile bağlı olmak bir yaşam boyutudur. Ancak, her toplum, bunu üst, orta ve alt kademe olarak bozmakta, zaman içinde de kural şekline getirmektedir. 622 Medine Antlaşmasında Muhammet yazıp belirtmesine karşın, daha sonra zekât miktarı konusunda isyanlar olmuştur, hemen bozulmaya çalışılmıştır. Buradaki maddeler ilk Anayasa niteliğinde olup, bireyin bağımsızlığı, özel ve özgün olduğu, kimsenin ayrıcalıklı olmadığı, inanışları kabileleri ne olursa olsun, kardeşlik bağı ile bağlı oldukları, birey hakkının öne çıktığı, kimsenin yargılanmadan ceza verilmeyeceği, düşünce ve inanç konusunda da insanların sorgu bile yapılamayacağı, özgür olduğu tanımlanmaktadır. Bu açıdan, Peygambere yapılan itham değil, Kuran ve Peygamber sözleri ve anlamları değiştirilerek, kutsallık getirilerek, güç tamamen yine eski puta tapar şekle getirilmiştir. Bu en fazla karşı görüştekilerin işine yaramış, kabilelere ve mezheplere (şimdiye kadar tarihte 82 adet tarikat tanımlanmış, 4 adedi ise yaygın, yaşayandır) bölünmüştür. Kuran 30/32: “*Din anlayışları parça, parça olup ve cemaatlere bölünenlerden olmayın. Her cemaat, kendindeki/din anlayışı ile sevinip mutlu olmakta*” ifadesi ile savaş boyut olarak bölünmüşlük gözlenmektedir. Darbe daima dini kullanır, anlam ve söylemleri çarpıtılarak, itaat, bağlılık ve emre uymayı, inanları köleleştirmeyi sağlar ve bu sayede darbeye bağlılığı oluşturur. Gerekirse toplumu ayrımlara neden olur (başörtüsü gibi) birbirine kırdırır, kendisi de hâkim rolü ile baskılar. Darbe dönemlerinde tarikatlar, farklı görüşlerin genellikle dış kaynaklar ile beslenerek, yönetimi ele geçirme çalışmaları artar, darbeciler bunları teşvik eder, kontrolleri elinde tutmak isteyerek, onların içine girerler. Görünüşte karşı çıkarlar ama mutlaka içlerindedirler, basın, yayında darbecilerin desteği olmadan olamayacağı unutulmamalıdır. Unutulmamalıdır ki hiçbir boyut, *katli/öldürülmesi vacip* hükmünü dinde olduğu gibi kolaylıkla ve uydurulmuş bir boyut yerine gerçek gibi tanımlayarak, Kuran’da tam tersi ayet varken, çeşitli gerekçeler ile ancak dikta yöntemlerinde verebilir. Allah kavramına inanmayan, müşrik, Hristiyan ve Yahudilerin bile inanan olabileceği Kuran’da belirtilirken, kalıp insanının (Eslemna olarak tanımlanmakta, 49/14), inanan olmadığını, inancı bozuk (fasık) olduğu belirtilmektedir. Bu açıdan gerçek inanan, bağımsız hür ve sorumluluk alan, dikta için tehlikeli insandır, çünkü emir altına, kurala girmez. Temelde, İslam üzere olan aklı öne çıkarmadan, düşünmeden, karar oluşturmaz ve kesinlikle emre göre davranmaz, sorumlu kendisidir. Din yaklaşımında darbeciler şeytanı kullanarak bizi korkuturlar. Şeytan Kuran ifadesi ile (94 Ayette 185 surede), aykırı düşünce olup, biz kendimiz zarar ve kötülük, zulüm yaparız, cezayı da biz çekeriz. Şeytan aykırı düşünce fikir, beyaz üstüne siyah olursa yazı olur, bunun gibi beyin fırtınası yapılarak doğruya ulaşmak daha kolaydır, çünkü zarar belirgin ve nettir, doğru ise çeşitli ve tercihe bağlıdır. Tanrı ile şeytanı kapıştırırlar ve çıkan kavgadan darbeciler yararlanır, şeytanın bir kavram olduğu ve Yaratanın onu aykırı bir fikir olarak oluşturduğu, karşı çıkması kavramının bile oluşmayacağı dikkate alınmaz, amaç çünkü ortada bir savaş, kavga olmasıdır. Darbecilerin o nedenle karşı tarafı devamlı şeytan ve şeytan davranışları ile suçlarlar, korkutma boyutunda, biri tutmaz ise biri tutar derler. Bunun yanında toplumun artık hırsızlık, yolsuzluk ve kendini bilmezlik ile dolu olduğu yaklaşımı ile bunlara mücadele ancak güç kullanma ile olacağından diyerek, darbeyi meşrulaştırırlar. Halbuki insanları bir araya getiren, barış ve sevgidir, sevgide ileri olmak, sosyal ve mali destek sağlamak, daima inanların medeniyet ve gelişmelerine, fikirlerine olanak sağlayacaktır. Hakarete karşı çıkınca, fikir söyleme hakkı olur, karşı çıkınca da fikrin bastırılması denir, ki, ne zaman suç kavramlarını söylemek, basın, yayın ile yapmak kabul edilebilir olmuştur. *Suçta ve cezada kanunilik ilkesi vardır /TCK Madde 2)*, kanunun açık suç saymadığı eylemlere, düzenlemelere ceza verilemez. Dikta bu temel hukuk yapısını tümünden bozar, hekimlikte bu

nedenle dikta geçerli değil, zorlama yapan kişi hasta bakımından, hekimlikten uzaklaştırılmalıdır.

Sağlık eğitiminde temel Etik İlkeler boyutu ile yaklaşımlar, bu nedenle bireyler, korunma, tedbir ve gözetim, izleme boyutunu ele alarak, işin aslına inerek, daha güçlenmekte, bilime, demokrasiye ve gerçek sosyal konulara girerek daha akademik boyuta ulaşmakta, bu şekilde darbecilere karşı koyabilmektedirler. Zorbalığın gücü, bilim, akıl ve temelde sevgi ile yıkılabilecektir. Zorba kendisine karşı bir nimet ve hayır, sevgi ve ilim boyutunda olan felsefe ve buna inanan kişiler ile yıkılır, gider yok olurlar. Ancak yönetimi ele geçirmek isteyenler bu tarihsel yöntemlere de başvuracaklarından da bilirlir. Yaşam çünkü bir döngüdür, yeni yetişen, hür nesiller ile sevgi ve insanlık yolundaki mücadele sağlık elemanlarında devam edecektir.

Kişiler arasında fitne²⁰; (günah, yargı boyutu ile; ayaklanma, sivil çekişme, çatışma oluşturmak) her türlü karışıklık çıkartılarak, toplumların birbirine düşürülmesi ve darbenin gerekçesi olmasına çalışılacak ancak, sağlık boyutunda temel veri, kaynak hasta olduğu için, tüm çabalar bilim üzere ve insanlık üzere olanlar açısından boşa çaba olacaktır.

Dikta, karşı çıkanların sessiz kalması, itiraz hemen yapmamasını ister, ancak yaşam boyutu olduğu ve Yenidoğan Yoğun Bakımda dakikaların önemi belirgin olduğu için, anında hastaya göre yaklaşım yapılması zorunludur. Bu açıdan dikta metodu kullananların servisten uzaklaştırılması gerekir.

Din¹⁶, genellikle doğaüstü, kutsal ve ahlaki öğeler taşıyan, çeşitli ayin, uygulama, değer ve kurumlara sahip, inançlar ve ibadetler bütünüdür. Kuran¹⁷ (109/6), *senin dinin sana, benim dinim bana* diyerek, insanların inanışlarına karışmayı engellemiş, 622 Medine Antlaşması¹⁸ ile net hukuksal boyut güvencesine sokmuş, tüm Anayasa da bunlar vurgulanmasına karşın, dikta bunları yine din adına insanların inanışa karışarak, onları kendi dediklerine inanmasını isterler. Hekim, sağlık elemanları hasta verisine dayanırken, dikta kendi varsayımlarını geçerli kılar. Bu en tehlikeli boyut olarak, sağlıkta bilim dışı inanışa dayanan görüşler dışlanmalıdır.

Devlet²¹, belirli bir toprak bütünlüğüne bağlı, siyasal örgütlenmiş, millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlıklardır. Devlet olmanın özü, hukuk, uluslararası hukuk düzeninde olmalıdırlar. Bir sağlık elemanı, tüm Dünya'da medikal uygulamada bağımsız, bağlantısı, sadece Tıp Bilimi ve Medikal Etik ilkelerde çalışır. Bu açıdan mücadele bireyler değil felsefe olmalı, bunun içinde varlık devam etmeli, öncelikle sağlanmalıdır.

Yönetim ekip işi olduğu için, hekim birlikte çalıştığı, öğretim elemanı, asistan (tıbbi bilgi), hemşire (tıbbi yaklaşım), yardımcı sağlık hizmetleri (tıbbi destek) ile birlikte hasta başında toplanır, olay ve olgu değerlendirilir, bilgiler, uygulanacaklar ve elde edilen sonuçlar irdelenir. Bu tüm sağlık elemanın ortak sorumluluğu altındadır. Hür, bağımsız ve özel, özgün ortamda, her bireyin sözü, katkısı ve karşılıklı öğrenecekleri vardır, başta da hekimin hasta hakkında tanımlamalar vardır. Bu durum Yoğun Bakımlarda sorun oluşması ile hemen, gece de aynen uygulanır. Bu nedenle sistemin çalışmasının bozulması için, hekim yardımcılarının, asistan ve buna bağlı tedavi gibi yaklaşımları yapan kişi, baştan pasifize edilmeli, suçlanmalı ve etkisi boşa çıkarılmalıdır.

Peşin Hüküm, önyargı²²: Bir kimse veya bir şeyle ilgili belirli şart, olay, önceden oluşturulmuş yargı, peşin fikirdir. Sağlık elemanlarının Medikal Etik İlkelerde olacağı tüm Evrensel bir olgu olup, bunun dışında yaklaşım yapması beklenmez. Toplumsal uyumsuzluk olsa da bunda taviz olmayacağı bilinmekte, genellikle sağlık elemanlarına şiddetin kaynağı da ayrımcılık yapılmamasından kaynaklandığı gözlenmektedir.

Tıp Elemanlarının medikal yaklaşımının, uğraşlarının, ancak ve yalnız, İnsan Hakları üzerinde olmalı, gerçek birey hakkı çerçevesinde olmalıdır, buna uymayan darbecilerin yöntemi değil,

gerçek haklar üzerinde olunarak sağlık açısından, birey medikal boyut açısından başarılı olunabilir. Tıbbi yaklaşımlar belirli bir örgütün iş birliği ve eşgüdümü ile oluşmaktadır. Kuvvetler ayrılığı kavramı vardır, onları bütünlükten ise hasta/olgu/tıbbi durumdur. Gönül kazanmak, nimet yaratmak, zarardan kaçınmak, zulüm yapmamak, sevgi göstermek ile mücadele olur. Zaman alabilir ama hiçbir zaman zarar oluşturan, zulüm yapanın hükümdarlığı devam edemez. *Adalet Mülkün Temelidir* sözü bunu ifade eder, ancak yeni getirilen ve Anayasaya konulan “*Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir iş bölümü ve iş birliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu*” şeklinde ifade ile, millet hakimiyeti kalkmış olmakta, kısaca bu kuvvetlere bölünmüştür. Sağlık üzerinde hakları tanımlayan Deontoloji Nizamnamesinde sunulmaktadır. İş birliği ve eş güdüm sanıldığı gibi ortak bir boyutta birleşme değil, her birim kendi üstünlüğü ve ona uyulması şeklinde yaklaşmaktadır, bu dikta kavramının temelidir, bana uysunlar denilmektedir.

Bir konu için tıbbi kaynaklara bakılınca, olumlu ve olumsuz görüşler bulunur. Örneğin aşı yapılma konusunda farklı görüşler vardır. Burada bakış açısı, hasta temelinde, ona uygun olmalıdır. Daha önce aşı olmuş olana aşı yapılmayabilir, buna karşın influenza için her yıl türü değiştiği için, her kışa girerken yapılması önerilir. İlk ve son söz, hastaya, olguya aittir. Bu açıdan verile, zaman sürecine göre tek yerde, hasta dosyasında toplanır ve karar buna göre oluşturulur. Yorum, tenkit veya karşı çıkmalar, bu verilere göre medikal bilim üzere yapılır. Toplumun buluşturmama için, aşı hukuksal zorla yapılabilir.

Sağlık mesleğinde Etik dışı ve İnsanlık dışı yaklaşım yapanların meslekten men cezası verilerek, bir daha medikal konularda çalışması engellenir.

Tablo 6: Kültür Gruplarına göre İnsan Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>İnsan kabilenin kulu, kölesi ve emirlere uymalıdır. Kabileden farklı düşünen, lidere karşı çıkan veya ve düzeni farklı yapan kaybolur veya yok olur. Türk Boylarında karar, tüm toplumun ileri gelenlerinin tümünün ortak kararı ile alındığı, liderin de buna göre seçildiği bilinmektedir. Bu toplantıda, kadı, alim ve bilgin kişilerin sözlerine kıymet verildiği gözlenmektedir, lider saltanatı, dikta dışında olmamıştır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; Hekim ve sağlık elemanı, o servisi değerlendirmeli, onun yüceltilmesi için çalışmalıdır. Tüm tıbbi veriler bu açıdan, gerekirse, sanal istatistikler, oynama ile istenilen düzeye getirilir. Öğretim üyesi bu tedaviyi verin ve on gün cevabı bekleyin derse, artık o tedavi değiştirilemez. Klasik hekimlik geçerli denir.</p> <p>Darbe: İnsan bir er gibi kabilenin kurallarına uymalı, darbe de insanların kıymeti olmaz, bir bu görüşten, diğeri de öteki görüştekileri asar, öldürerek, kendisi dışındakilere korku salarsın.</p>
Tarım Kültürü	<p>İnsan toplumun gelenek ve kurallarına uyarırsa birey, kişi ve saygın olabilir. Yoksa ihanet dahil suçlanma içindedir. Bizim uygulamamızı bu kitaba göre yaparız, bu nedenle farklı yaklaşım dışlanma nedenidir. Eğitim, insanı mevcut yapıya uyumu içindir.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; O şehrin ve mahallenin insanı ile, yabancı mutlaka farklıdır, ikilem oluşmalıdır. Üstün, orta ve alt bakım, statüye göredir, ona göre yatak hizmeti sunulur. Tedavi de hastaya göre değil, servise, öğretim üyesine göredir.</p> <p>Darbe: Darbeyi yapanlar mutlaka vatan, millet kavramını kullanarak, Devleti kurtarma eylemi içinde olduğunu ifade edeceklerdir.</p>
Endüstri Kültürü	<p>İnsan kurumun elemanı olarak, kurum lehine davranmalıdır, aksi onun atılması, kovulmasıdır. Hacettepe tedavi yöntemi ile Cerrahpaşa, Çapa tedavi yöntemleri farklıdır, hangisine uyarırsanız, o grupta kabul edilebilir.</p>

	<p>Tıbbi açıdan: Kurum yapısı önemlidir, bazı kişilere üstün hizmet açılırken, hizmeti olmayanlara tıbbi bakım yapılmayabilir. Yaşlı olanlar, hizmet dışı oldukları için, tıbbi hizmeti sınırlı verilmektedir. Kurum tedavi yapısına uyulmalıdır. Sonuç için bir iki hafta geçmesi beklenir.</p> <p>Darbe: Darbe bireyin bir bakıma beynini yıkayarak, kendi kurum ürettiğinin mükemmel olduğu, her yapılanın ve eserin üstünlüğü temelinde, diğerini aşağılayacaktır.</p>
Teknoloji-Bilişim Kültürü	<p>İnsan yüksek teknolojiyi kullanırsa, hakimdir, şoför daima arabanın patronudur, diğerleri ona uymalıdır.</p> <p>Tıbbi açıdan: Teknoloji kullanma Yenidoğan Yoğun Bakımda önemlidir, ancak servis teknolojik markanın adı ile öne çıkar. Arabaların Mercedes olup olması gibi en pahalı tıbbi cihaz değil, hastaya yapılan yaklaşım önemli olmasına karşın, cihaz öne çıkarılır. İsim değil, fonksiyon öne çıkarılmaz.</p> <p>Darbe: Kendi kullandığı teknolojik ürün veya mali durumu, parası, petrolü, dolarının üstünlüğü ile, diğerleri üzerinde hakimiyet kurmaya çalışacak, aksi fikirde olanları öldürecek veya yok edecektir. Üstün marka ventilatör daima iyi netice alınmasını sağlar görüşü hakimdir, bunu yapamayan hekim suçludur.</p>
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	<p>İnsan birey olarak özel, özgün, özeldir, toplum içinde kardeşlik bağı ile bağlıdır, ürettiği değere göre yaklaşım, fiile göre davranış, faile göre ayırım yapılması yasaktır. Etkin, verimli, bulunabilir, işe yarayan, memnuniyet yaratacak öne çıkar, marka ve model değil, işlev önceliklidir.</p> <p>Tıbbi açıdan: Her olguya göre bakım yaklaşımı farklı olduğu için, yapılanma buna göre olmalı ve gerekli görülürse oraya sevk edilmelidir. Ancak uygun olmayan yerlerde de bakım verilmemelidir. Buralardaki hasta özelliği ve tıbbi sonuçları, istatistiksel olarak öne çıkar.</p> <p>Darbe: Her yaptığı işi, insan hakkı temelinde yaptığı iddiası ile bunu çarpıtırıp, bozacaktır. Demokrasi, eşitlik kavramlarını dejenere edecektir. Diktada ancak, belirli kişilerin birey hakkı olabilir, seçilebilir, hatta seçme hakkı da belirli kişilerde olması temin edilir. Birey denilince hangi birey ve statüsü nedir diye sorarak yaklaşımı öngörür.</p>

Dikta, kendi ordusuna nefer yetiştirmesi için insan faktörüne önem verir, her türlü manipülasyonları kullanır.

İnsan yeryüzünde ayrı bir tür (Homo sapiens, sapiens) olarak özel, özgün tek bir genetik yapısı, RNA olarak tanımlanan bir varlıktır. İnsanı insan yapan bedeni ötesinde, sıfatları tanımında, İnsan Hakları ile tüm Etik İlkeler, düşünme, bilim ve eylem üzerine, bireysel ve sosyal davranmayı gerekli kılar. Sağlık teşkilatı bu esaslar üzerine, bireyin sağlığı ve kişilik, şahsiyeti üzerine eğilerek yaklaşırlar.

Ancak tüm diktalar, peşin hüküm ve yargı ile insanı gütmeye çalışırlar. Zorla ikna etmek, etmediğinin da korkutmak veya darda bırakmak usul ve esaslarındandır. Tüm gerekçeler de insan ve toplum için derler ama öncelikle insanları kişiliksiz, köle pozisyonuna sokarak, bir sosyal gruba kul yaparlar, kendilerine üst sınıf derler, ayrıcalıklı olduklarını belirtirler.

Sağlık, insan üzere yaklaşım olmasına karşın, her bireye göre yaklaşım esas olmalı, bunun için tüm sağlıkçıların esnek ve buluş, inovasyon yapar olması beklenir, buna göre eğitilirler, gerekirse karar oluşturmak için bilgi alır ve görüş alırlar, danışırlar.

İnsan birey olarak toplumun birimi, varlığını sürdüren ve tek obje, dayanağıdır. Bu açıdan sağlık elemanları, tümü bir ekibin parçası olarak etkin olmalı, eğitilmelidirler. Kalıp ve sistemin bir emiri olması ile, bir noktaya kadar gidilebilir, otobüste şoför idare eder, ama onun gideceği yolu ve sürmesini çeşitli kurallar oluşturur, o sadece bir takip eden, kurala uyandır. Dikta oluşturduğu sistemi, bireylerin beynini yıkayarak da olsa, aklını kullanma ötesinde, insanlık sevgisi olan, düşünen kişiler ile yıkılacaklarını bilirler. Bu açıdan, kendi dikta yöntemlerini

toplumun bir parçası, kuvvetleri birbirleri ile çatışırken, zorbalığın huzur, sükûn için şart olduğu yaklaşımı ile darbeyi haklı şekle sokmaya çalışırlar. Dikta açısından, insan birey değil, sistemin bir elemanı olmalıdır, bu önemlidir. Protokol kalıp olarak izlenmesi, bireye göre değişim yapılmaması, bir bakıma insanları güvenli hissettirir ama hastayı olmadığı, olamayacağı ortadadır, gerekli değişim yapılması şarttır.

Aşılama sadece birey rızası değil, toplumu da ilgilendirdiği için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararında da zorunlu olanların birey ve toplum açısından yapılması zorunlu kılınmıştır. Suç toplumsal boyutta ise, birey tek değil, toplumun bir ferdi olarak ele alınır. Bu açıdan dikta uygulamalarında belirttikleri gerekçeler, birey ve toplum açısından bilimsel olmalı, ancak tam tersi, keyfi olduğu, belirli kesimi gözettiği belirgindir.

İnsan türü (Homo sapiens, sapiens), 170 bin yıl önce ilk Afrika'da saptanmış. DNA olarak başka türün genetik yapısı olsa da RNA olarak tek türdür. Halen 6 milyar insan varken, 60 milyar insan türünün Evrene geldiği sanılmaktadır. Tüm insanların farklı olduğu, genetik değişimden ayrıştığı belirgindir. Eskilerin heykelleri, yeni nesillerin her birinin parmak izleri bile farklıdır. Buna göre, ayırım genetik özellikler ötesinde, sosyal yapılanma olması doğaldır. Bunlar kardeşliği, değişim ve gelişimi ilerletmesi gerekirken ayırım ve parçalanma gerekçesi olabilmektir.

Tüm İnsan Hakları ve Anayasalarda; *cins, ırk* yaklaşımı olmaması, yapılmaması, ayırımcılık olarak görüldüğü varken bu temel kural, ilke iken bunun bozulması çatışma, bölünme gerekçesi olmakta, genetik ve sosyal özellik nedeniyle değişmeyeceği için, çözümü de bu açıdan olanaksızdır.

Dikta bu parametreleri kullanır ve her iki tarafa savaşmak için güç ve neden verir, kendilerinin tükenmelerini birbirlerine yaptırmaktadır. Barış, sevgi ve insanlık üzerine anlaşma olanağı sağlayacağı için, diktanın en korktuğu boyuttur, çatışmanın devamını ister. Yüksek teknolojiye sahip kültürel yapıda bu belirgin bir araçtır. Tüm savaş Evrene yayılır, her iki tarafa silah satıp, onların tüm gelirlerini alır. Kendisi ise sanki arabulucu gibi rol oynar. En tehlikeli bulunduğu halk hareketlerini de onların başına diktatör getirerek aşmaya çalışır. Her grup, parti diğerini düşman gibi görmesi de temel boyuttur. Fransa İhtilal simgesi olan üçlü; *bağımsızlık, eşitlik ve kardeşlik*, yine bu ilkeleri tanımlayanlar tarafından bozulmaktadır. Darbe yönetimi ele geçince her yolu deneyecektir. Farklılıklar özel, özgün hak ediş içindir, ayırımcılık olarak alınamaz, örneğin anne olmak, emzirmek, farklı bir özel yaklaşımı hak eder ki bu kadınlar, korunup gözetilmelidir. Bu ayırımcılık olarak ele alınamaz, konu edilemez, ama darbeciler böyle hassas konuları da kullanırlar. Farkındalık önemlidir. Sağlık teşkilatı tüm bu boyutlardan arı, eğitimi, yetiştirilmesi bağımsızlık, eşitlik ve insan kardeşliği üzerinedir ve tüm savaşlarda iki tarafında emin ve sağlık açısından bakım gördüğü yer sağlıkçılardır.

Savaşta bile dikta, ilk planda darbeye bağımlı insan yaratmalı, ondan önce mevcut bireyler arasında korku veya imkân sağlamak ile, cezanın hafiflemesi olanağı sağlayarak, bir bakıma ihanet edecek bireyi oluşturmaları önemlidir. Ancak, sağlık elemanlarına karışmazlar.

Terbiye dayak ile mümkündür diyen bir topluma, insanların hakkı vardır, bırakın çocuk, sevdiği ve yapabildiği konuda uğraşsın demekteyiz. *Dayak Cennetten çıkmadır* sözünde, dayak; destek, yıkılmaması için güçlü diktadır. Diktaya karşı olmak bir kültürel boyuttur, tıbbiye birinci sınıfta başlar, tüm yaşam boyutunda da devam eder, gelişir ve yücelir.

Her bir farklı düşünce ve görüş, her veri, zaman içindeki değişim, bir farklılık, değişim yaratır, her nesil de kendi sosyal yapısını oluşturacaktır. Barış diyenler savaş yapacak, barış diyerek sayısız tavizler verecek, başlıca bağımsızlığını sunacak, kardeş diyerek ayırımcılık, demokrasi diyenler kabilecilik yaparak darbeyi ve darbecileri yüceltir ve kalıcı olmalarını temin ederler. Sorunca da darbeye ilk ve tek karşı çıkanlar onlardır, bu bile darbecileri desteklemektir. Darbe

karşıtı olmak önce bağımsızlık, eşitlik ve kardeşliği, tek tür olduğumuzu algılamalıdır. Bunun dışında, onların destekçisi olurlar. Böyle yapının sağlık hizmetlerinde yeri olmadığı, tüm elemanların bu medikal uğraşlarında olmadığı, oluşmadığı belirgindir.

Tablo 7: Kültür Gruplarına göre Sağlık Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>Hasta olan, bedensel, ruhsal ve fikirsel hastalık içinde olan kabileden kovulur. Kabileden kovulmanın bir yolu da bireyleri hasta etmektir. Eskimo çok yaşlıları, iş göremezleri doğaya bıraktıkları tarihsel olarak bilinmektedir. 1980 Yıllarında eve taburcu ettiğimiz 900 gram doğum ağırlıklı bir prematüre kontrole gelmeyince, evine ziyaret gittik, baba evde yoklar dedi, içeriden bebeğin ağlaması ile, bizi içeri almak zorunda kaldı. Sadece muayene değil, bakım, beslenme desteği ve birçok yardım, giyim gibi malzemeler bıraktık, baba ne kadar borcum var dedi, bizlerde borcun bebeğe ve anneye bakmak, kontrole getirmek dedik. Bu prematürenin daha sonra erişkin olup, Üniversitede mühendis olduğunu gözlemledik.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>: Ailede, grupta sosyal yapıya göre öncelik olur. Yönetici olanlar tam sağlık kavramında iken, daha sonra kamu hizmetinde çalışan, en geride de işçi, köylü sınıftır. Covid-19 Salgınında yaşlı bakım yerlerinde hiç tedavi edilmediği, toptan öldükleri gözlenmiştir. Ötenazi beklenen, rutin uygulama içindedir.</p> <p>Darbe: Hasta olanlar ölmeli, işe yaramayanın ayak yükü olduğu yargısı ile, tüm sorunların onlardan geldiği, hastalık kavramını sosyal ve ekonomik nedenini de yine aykırı olanlara bağlayacaktır.</p>
Tarım Kültürü	<p>Hasta olan dışlanmalıdır, işe yaramaz. Fayda durumuna göre, yaklaşım öne alınır. Bir aile, 1970 yıllarında lösemi olan çocukların tedavisini istediler, ellerinde bir inekleri var olduğu, onu satmaları diğer çocuklarının da bakımsız kalacağı için, ölmesini istediler. Ücretsiz baktık ve çocuk yaşadı, okulunu bitirdi.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>: gelir getiren, topluma hizmet, kamu vicdanı ve ortak akıl gibi gerekçeler ile yaklaşım yapılır. Ölme hakkı tanınır ve tedavi yapılmaması bir hak olarak da görülmektedir, ancak zamanımızda Yaşam Hakkı önceliklidir.</p> <p>Darbe: Ne güzel bir yapı varken, bazıları onu bozmuş, o nedenle dikta, huzur, düzen ve sağlık yanında refahı getirecek yaklaşımı ile kendi taraftarını yüceltecektir.</p>
Endüstri Kültürü	<p>Hasta olan bakılmalı, tedavi edilmeli, işine göre geri dönmeli veya sağlıklı olmayacak ise, özürülü olanlar da ayrılmalıdır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>: Kurum yapısına göre, bazı kurulların kararına göre Tıbbi yaklaşım yapılır. Tedavi bazı kişilere uygulanır. Sosyal sınıf önemlidir, yarar, fayda temeli sağlık uygulamalarında öne çıkar. Genetik analizlerin sonucunda, bozuk genli olanlar kurumsal açıdan, toplum için, bakılmaması söylenir.</p> <p>Darbe: Belirli kesimi destekleyip, diğerlerini iflasa sürükleyecek, darbenin hakimiyetini ekonomik, sağlıklı olmasına çalışacaktır.</p>
Teknoloji-Bilişim Kültürü	<p>Hasta olan fikirsel düzeyde değilse, ayrılır. Covid-19 tedavi edilmeyen yaşlı bakım merkezleri bu prensibin sonucudur.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>: Yüksek teknoloji fayda etmiyorsa, hastanın yaşamasına uğraşılmamalıdır. Sağlık ekonomik olarak ücreti, parayı verebilen, sigortası olana verilir.</p> <p>Darbe: Teknoloji sağlıklı olanın, kafası işleyeninin hakkıdır, karşı olanlar ise yok edilmelidir.</p>
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	<p>Hasta olması veya olmaması değil, insan olması yeterlidir. Özürülülerin de Yaşam Hakkı ve Sağlıklı Bakım Hakları vardır ve bunlar sağlanmalıdır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>: Her birey, yaşam sınırında olan prematürelere dahil, her türlü yaklaşım yapılır, zaten donanım ve servis elemanlarına göre hasta kabulü ve buna göre yaklaşım yapılır. Ekonomik gerekçe öne sürülemez, tüm sağlık harcamalarını devlet ödemektedir. Ek ücret talepleri ancak istenen lüks harcama ile oluşabilir.</p>

	Darbe: Sağlıklı olmak, kendi görüşünde olanlar olduğu için, onlar hastane ve sağlık kuyruğunda çaba harcayacaklar, üstün ırk, düzende olanlar ise ayağına sağlık hizmeti gelecektir.
--	---

Sağlıklı insan ancak her türlü diktaya/zorlamaya karşıdır, bağımsızlık, özel, özgün ve kardeşliktedir ve bilgilenme ve rıza şartını gerekli görür, dikta emir dinlemeyeceği için bedensel olmasa da ruhsal (aksi görüşlerin çeşitli asılsız iddialarda mahkemelerde uğraşması gibi), ve sosyal bozuk ortamları (sağ ve sol çatışması gibi) müdahaleler ile sağlar.

Ülkemiz, gebelik sonlanması, tahliye konusunda ilk yasayı çıkaranlardandır. Tüm İslam ülkeleri bunu örnek almışlardır. Devlet Diyanet Kurulundan görüş istemiş, bu görüşe göre: a) ekonomik gerekçe ile yaşam sonlandıramaz, b) olumlu görüşler ve olumsuz görüşler vardır, bunlara dikkat edilmelidir, c) uzman kişilerce görüş verilmesi gereklidir denilmiştir. Kanun, başvurunun savcılıkça ele alınıp, hekimlerden oluşan kurul ile (Kadın Doğum, Yenidoğan ve Adli Tıp ile Etik Anabilim Dalı uzmanlarının görüşü gibi), anne ve babanın ayrı görüşlerine dikkat ederek, karar vermesi sağlanmıştır. Dikta, kimin tarafından gelirse kabul edilemeyeceği açık ve nettir.

Darbeler sağlıklı birey ister, ancak sağlık kendi tanımlarına göredir, onları destekleyenler sağlıklı, diğerleri hastadır gerek bedensel gerek ruhsal ve akılsal hastadırlar. Bir akıllı olan gücü elinde bulundurana uyması doğal ve beklenen olmalıdır. Karşı olan aklını peynir ekmekle yemektir.

Zamanımızda şişmanlık sağlıklı olma kavramından çıkarılmış, hastalıklara neden olan bir durum niteliği kazanmıştır. Bunun gibi birçok durum (Hipertansiyon, kan şekeri düzeyleri ve kan lipid profilleri gibi), kısa değil, uzun ömür boyutu ile ele alınmalıdır.

Tablo 8: Kültür Gruplarına göre Teknoloji Ögesi ve Darbe/Dikta

Kabile Kültürü	<p>Simgeler teknolojiyi benimsetir. Bir sağlık kuruluşunda teknolojik cihaz, hekimlerin profesör olması gibi özellikleri öne çıkarılır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> her servisin kullandığı cihaz öne çıkmakta, bir nevi geleneksel boyut vardır, teknoloji ve bireye uygunluk değil, anlaşılabilir firma önemsenir.</p> <p>Darbe: Darbeciler bir kabile gibi, kendisinden olanları yüceltecek, diğerlerini yok edecektir, en çok kullandığı yapı ekonomik, teknoloji olacaktır. Diğerleri gelir olmayınca en azından küçüleceklerdir.</p>
Tarım Kültürü	<p>Yerleşim yeri, bölge ve şehir ile onun varlığı ve yüceltilmesi için tüm imkanlar kullanılmalıdır. <i>Bu bölgenin en büyük ve en teşkilatlı hastanesiyiz, bizi her birey bilir</i> sözünü sık kullanılır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Biz ancak bu firmadan, bu cihazdan ve kendi ülkemizin ürettiği cihazı kullanırız diyerek, eski demode yapıda olmaktadır. İnkübatör, bebeğin ısısını nötral yapıda tutmalı, tıbbi yaklaşımlara olanak sağlaması gerekirken, kendi yaptığımız olanlar gerekçe tutularak, özellikle Yenidoğan Prematüre Ünitelerinde kullanılması, kabul edilebilir olamazlar.</p> <p>Darbe: Darbeci vatanseverdir, kendi yapısını korur, gözetir, bu açıdan diğerleri dışlanmalıdır, onlar yabancı ve hain, vatani satanlardır. Bizimki en iyisidir görüşü hakimdir.</p>
Endüstri Kültürü	<p>Kurum kültürü boyutunda, bizim hastanemiz, tüm ülkedeki teşkilatımız gibisi yoktur, biz üstünüz felsefesi hakimdir. Başkaları bizim gibi bakamaz denir. Her bir cihaz için onu kullanan bir profesörü örnek gösterir, insanların yüceltilmesini, kültürel olarak endüstri boyutu ile bağ kurarak yaparlar.</p> <p><u>Tıbbi açıdan;</u> Kurum, hangi firma ve yaklaşım ile anlaşma yaptığı için onlar kullanılmalıdır. Değişim, bebeğe uygun alınması, sıklıkla yasaklanmaktadır. Komisyonlar bu açıdan</p>

	<p>Yenidoğan Yoğun Bakım donanımlarına göre hizmet puanlaması yapmaktadır. İzin servisi yapılanması, sağlık elemanları ve eğitimlerine göre yapılmaktadır.</p> <p>Darbe: <i>Darbe bir kurumdur ve bin yıl yaşayacaktır, bu nizamı uyan ayakta kalır, diğerleri ise yok olacaktır</i> denir, hasta bakımı, elde edilen sonuçlar, bakımı belirler ama mutlaka istatistik verilere müdahale edildiği de gözlenmektedir.</p>
Teknoloji- Bilişim Kültürü	<p>Yüksek teknolojik cihazlar devamlı değiştiği ve geliştiği için yeni modele adaptasyon ve eğitimi önemlidir. Yöneten ancak üstün boyutta olması ile mümkündür denir.</p> <p>Sanal zekâ, akıllı cihazlar ve programlar ile otomatik karar veren makineler yapılmakta, örneğin inkübatör bebeğin ısısına göre ayarlanmakta, ancak sorun olduğunda eğitilmiş, medikal sağlık elemanı hakimiyeti ele alması bir zorunluluktur. Kısaca doğrudan verilen kurama göre hareket etmekte, sorunda ise insan gereklidir denilmektedir. Makineler; “<i>If ... then go to...</i>” yaklaşımı ile verilen kurala göre davranmaktadırlar. Bu insanın yokluğunu değil, daha çok kontrolünü gerekli kılar, makineye hâkim olmak, kuralın her insanda uymayacağı bilincinde olunmalıdır.</p> <p>Tıbbi açıdan; Amerika bazı firmalar hastaneler ile anlaşmış, bir yeni model çıktığı zaman, en az 5 bin adet eskiler ile değişim yapılarak verilmektedir. Burada elde edilenlere göre değişim, düzenleme yapılmaktadır. Bu bebeğe göre seçilmemekte, kabul edilebilir görülmemektedir. Teknolojik yaklaşım, uygulama ile belli olsa da kritik olanlar üzerinde uygulanamazlar. Artık makinalar tanı koyar oldu değil, tanıda birçok seçenek ve olasılıklar ortaya getirmektedir. İnsan aklı 4-5 nedeni hafızasında tutarken, suni zekâ ile yüzlerce seçenek gelmekte, bunların seçimi yine teknoloji kullanarak olası olmaktadır, insanın seçtiği dışlanmamalıdır.</p> <p>Darbe: Yüksek teknoloji darbecinin hakkıdır, diğerleri düşük teknolojiyi kullanmaları da izne tabi olmalıdır. Otomatiğe bağlanan kararlar ile bir toplumu daha rahat emir altına almak kolaydır, kuralları koyarsın, toplumu güdersin, aykırı olanları da bastırır veya yok edersin, karar makine verdiği için de için rahattır. <i>Prematürenin yaşama olasılığı çok düşük ise, niye zaman, teknoloji masraf yapılacak ve elde edilecek özürlü çocuklarda sorun olacaktır</i>, gerekçesi dikta yönetimlerde sık kullanılır. Teknolojiyi yapmak ve kullanmak değil, darbeye kimin yaptığı ve kimin yararlandığı önemlidir. Menfaat dikta yönünde olmalıdır. Kredi belirli kişilere verilmelidir, dikta karşısında olana, millete verilemez. Devletler şirket gibi yönetilir.</p> <p>Avrupa Medeniyeti, kendi yapısına karşı gelişim olunca, tüm ilkeleri çiğneyerek, diğerlerinin değer sembelleri üzerine oynayarak, çatışmalar çıkarmakta ve sanki kendisi doğru yaptığı kanısını oluşturmaktadır.</p>
Birey Hakkı, Civil/liberties Kültürü	<p>Bireylerin sağlığı, sanat ve felsefe uğraşısı öne çıkmaktadır. Teknoloji, insana, hizmet ötesi, mutluluğu, sağlığı ve sağlığın her boyutu ile oluşturması içindir, tedavi en son aşamadır.</p> <p>Tıbbi açıdan; Her türlü Tıbbi Donanım, uygulama ve yaklaşımlar bebeğin gereksinime göre olmakta, gerekirse uygun yere nakli gerekli görülmektedir. En uygun nakil anne karnında/uterusta olacağı unutulmamalıdır. Bebeğe göre, imkanlarına göre yaklaşım yapılmalıdır, her prematüre bebek ayrı, özel, özgün ve insan olarak saygı ve hürmete layıktır.</p> <p>Darbe: Birey ne kadar emre uyar ise o kadar teknoloji, kredi ve benzeri yapıları kullanabilir. Başka şekilde hakkı olamaz. Zorlama, sevk değil, yerinde yaklaşım yap denilerek, bir sınırlama getirmektedir. Kabahat sıklıkla Tıbbi hizmeti veren personele çıkarılır.</p>

Teknoloji diktanın sahip olduğu imkân olmalıdır, karşıda olursa, dikta sürdürülemez, prensibi ile tüm ekonomi bunlara sahip olmak, kısaca üstün devletlerin güdümünde/mandasına olmak gerekir.

Dikta yönetimi eline geçirmiş ise, tüm imkanlar onların olmalıdır, diğerlerini bastırmak için, maaş gibi hakları gasp edilir, verilmez, ayrıca bankadaki paralarına da limit getirilir, geçinmeyecek boyuta indirilir, ancak sağlık teşkilatında bu zorbalık geçerli olmayacağı için,

kendilerine özgü bakım yapan bir ekip oluştururlar. Ancak uzmanlık gerektiren boyutlarda bağımsız olanları tercih ettikleri belirgindir. Van Depreminde, öğrencilerimin ifadesi ile, ilk başvuruda, hangi gruptan olduğu sorulmuş, onlardan biri İzmir doğumluyum ama, insan aynıdır, birbirinin kardeşidir dediği için, diğerleri boş iken onun önünde sıra oluyormuş. Eşit davranan kişi daima tercih nedenidir, tıbbiyeli olmanın gereğidir. Dikta ise tercih kullanır ve hekimlikle alakası olamaz.

Tablo 9: Kültür Gruplarının Karma Yapıda olması ve Darbe/Dikta

Karma Kültür	<p>İnsanların artık tek bir kültürel yapıda olması değil, çeşitli kültürel simgeleri ve fikirleri barındırması ve farklı açılarda değişik yaklaşım yapması gözlenmektedir. Etik ilkeleri bile kendi düşüncelerine göre yorumlamaktadırlar. Tarihsel yapı önemli olmadığı, zaman süreci olarak gelişim olmadığı algılanmıştır.</p> <p>Eğitilmiş ve öğretim üyesinin bir maçta, tutuğu takım lehine tezahürat ötesinde, karşı takım için her türlü hakaretleri etmesi bir kültürel bozulmadır. Seçim gerekçesi ve dayanakları olabilir, ama yalanı, zarar ve zulüm daha belirgin olup, bundan kaçınmak, bunları yapmamak temel alınmalıdır. İnsan Hakları ve Etik ilkeler temelinde olmak, ancak zararının dokunmaması temelinde olmak önemlidir. Bunların düşünce boyutu ile yerleşmesi ve davranışlara yansımaları önemlidir. Suç zaten zarar ve ziyanda, kanıtlıdır, bundan kaçınılmalı, korunmalı ve tedbir alınmalıdır.</p> <p>Lider aynı zamanda aykırı düşünce ve farklı yapıyı algılayan ve yapabildir. Standart usullere uymak ise kalıp insanı olmak, Tarım Kültürü yapısında öne çıkar.</p> <p>Sonuç dikta gösteren durumda ailelerde boşanma kaçınılmazdır. Diğer kültürlerde zorla birliktelik devam etmesine çalışılır.</p> <p><u>Tıbbi açıdan</u>; hangi kültürel metot kullanılırsa kullanılsın, odak, çekirdek hasta/olgu olmalı, bundan elde edilen verilere göre, davranılması kısaca Hipokrat'ın dediği gibi, "Zararımız dokunmasın, ilk hedeftir ve Hastalık Yok, Hasta Vardır". Yenidoğan acil yaklaşımda ilk planda %100 oksijen denirken, daha sonra oda havası (%21), aktif yaklaşım ise bebeğin dolaşımı, hücre/dokuların kanlanması için gerekenler yapılmalı denilmektedir. Kısaca artık bebeğe bak, fizyo-patolojisine göre önlem al, yaklaşım yap ilkeleşmektedir.</p> <p>Artık bilişim boyutu ile insanlar bilgiyi almakta, ancak yalan, yanlış notlar da karışmaktadır. Bu açıdan hekim, önce okunan o bilgiyi irdeleyip, sonra cevap vermelidirler. Örneğin aşı karşıtlarının söyledikleri dikkate almadan söylenenlerin pek anlamı olmamakta, bilim ise sanal ve algısal boyutu değerlendirme baştan hatalı olmaktadır. belirtilen bilinirse, o zaman ona göre bunun bir yanılsama olduğu açık ortaya konulabilir, bilinmeyi açıklamak olanaklı değildir.</p> <p>Her bir TV çıkan uzman olduğu vurgulanan kişilerin görüşleri birbirinden farklı olmakta, bunlar ait olduğu kültürel öğelere göre bakış açısı değişmektedir. Bireye özgü ve her hekim, servis hastasına göre, özel, özgün yaklaşım yapar, yapmalıdır demedikleri sürece, kalıbın uyması beklenmemelidir. Nitekim aykırı düşme, bir nevi çatışma Tıp Bilimi değil, kültürel öğe farklılığıdır ki, her birey kendi öğesinin doğru ve üstün olduğu iddiasındadır, gerçekte ise birey temel ve önemli, gerektir.</p> <p>Darbe: Darbeciler kendi menfaati temelinde olacak yaklaşımı benimserler ve buna göre kavramları, tanımları bozarlar. Amaç kendisine hizmet etmesidir. Hastalıklar insanlara bir ceza olup, bunun önlenmesi yapılmamalıdır diyen aşı karşıtları felsefe olarak insanlığın irdelenmesi gerekir. Bizden olursa kabul ve bir grubun temsilcisi ise evet denilmektedir.</p>
---------------------	---

Dikta, her türlü yaklaşımı kendi yapısına uydurması, tüm kültürlerin simgelerini dejenerasyon etmesi ile bilinir. Sağlık yapılanmasında, kültürel yapı değil, birey, olgu, durum ve şartlar geçerli olmalıdır.

Dikta birçok topluma önce olmuş, Başöğretmen tanımlanan Atatürk'ü de kendi çıkarları olarak kullanmak isterler. Atatürk İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923) konuşmasında²³ "...

memleketin fertleri ellerinde örnekleriyle ziraatın, ticaretin, sanatın, emeğin, hayatın bir temsilcisi olsun... Halk devri, iktisat devri kavramı ile açıklanabilir. ” yaklaşımı ile bireye, topluma olan güveni ve dayanağı açıktır. Devlet ancak bireyin yetersizliği durumunda aktif olmalıdır. Yenidoğan Yoğun Bakım yaklaşımlarında da eğer gerekli Medikal Cihaz ve teknoloji, yaşam sınırında olan prematürelere için yetersiz kalıyorsa, bunu yapan yerlere nakledilmesi ve buralarda bakılmasını gerekli kılar. 112 Acil Yardım arandığı zaman, tüm Ülkemizdeki uygun, Sağlık Bakanlıkça sertifikalı, yeterli ve yetkin üniteler aranarak gerekli sevk işlemi, helikopter dahil yapılmaktadır. Sorumlu olanlar ile konuşularak, gereken bilgi aktarımı ile hasta yeri yanında yapılacaklar da ayarlanmış olmaktadır. Uygunluk, sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Devlet bu yapıyı özel, kamu ayırımı yapmadan, ücret alınmadan yapmaktadır.

Sağlık yaklaşımlarında, bir prematürenin yaklaşımı için öngörülenler, bilgi bazında olması, bir bakıma kurallar, Guidelines/Öneriler çerçevesinde olması bir destek iken, bunu bir emir gibi ele alarak, tolere etmesi ve adaptasyon yerine salt uygulama kabul edilebilir değildir. Ben görevimi yaptım, prematüre kaldıramadım demek, mahkemeler tarafından kabul edilebilir görülmemektedir. Gerekeni yapmak, kitaba göre değil, hastaya göre olmalıdır. Basit oksijen uygulaması, bebeğin oksijenlenmesine göre olmalı, dolaşımı bozuk prematüreye yüzde yüz oksijen verilse bile, kanlanmanın sağlanamayacağı açıktır. Dolaşım, hemoglobin ve kan volümü, vazodilatasyon ve kalp basımı sağlanmalıdır.

Medikal Ekonomi

Hekimlikte, sağlık yaklaşımında ekonomik değerlendirme, ucuzluk, maliyeti düşük şekilde gündeme gelmez. Temel ekonomik ilkeler olarak; a) Etkinlik, b) Verimlilik, c) Bulunabilirlik, d) Uygulanabilir olması ele alındığında bakış açısında göre uygundur. Ancak ucuz, maliyeti düşük diye bir gerekçe ancak eski yaklaşımda vardır. Modern ekonomik yapılanmada müşteri/kullananın memnuniyeti öne çıkmakta, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde de özellikle prematüreye zarar vermeyen, zorlamayan olmalı, fayda temelinde izlem yaparak yaklaşım önemlidir. Sağlıklı olmak, hastalanmamak, yaşamın etkin, insanlık üzerinde olması ile, tıbbi boyut öne çıkmaktadır. Bir hekimin görevi Tıbbi Deontoloji İlkesine göre; *“hekimin başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir”*.

Bir prematüreye Dopamin verirken, elde edeceğiniz duruma göre doz saptanır, ilaç verilir. Vazodilatasyon isterseniz 2 mikrogram/kg, dakikada devamlı infüzyon, dolaşım desteği için, 4-6 mikrogram/kg, vazokonstriksiyon isteniyorsa 10, hatta 20 mikrogram/kg verilmelidir. 2-10 dakikada tesiri görüleceği için, devamlı izlem, verilen ilacın etkileşimi bakılmalıdır. Dolaşımın desteklenmesi için, sıvı yüklenmesi, kalbin desteklenmesi (Dobutamin) gibi ekler de kullanılmalıdır. Bu açıdan, ilaç, dozu doğrudan bebeğe göre ayarlanır, ekonomi, fayda, etkinlik üzeredir, ucuzluk gibi kavramlar olamaz.

Sağlık yapısında da tüm masraflar, özellikle aciller devlet tarafından ödenmekte, sadece lüks boyut, ek masraflar özel imkân olarak kişilerce ödenmektedir. Otellerde olduğu gibi, devlet temel gereksinimi ödemekte, ek yıldızların bedelini sağlık sigortası veya birey ödemektedir. Sonuçta hastalanma oranı düşmekte, maliyet poliklinik ve ayaktan takip olarak değişmekte, hastane yükü düşmektedir. Sağlık uygulamaları: sağlık kontrolleri, ayaktan takip, ayaktan tedavi, bakım, hastane bakımı ve yoğun bakım hizmetleri olarak sınıflandırıldığında en düşük maliyet, sağlık kontrolleri ve ayaktan takip olacağı için, hizmetin bedava ve yaygın olması (sigorta kapsamının tek boyuta indirilmesi) ile elde edilmiştir.

Ekonomik anlamda büyük hastane yapılması işletme açısından kaldırılabilir olarak görülmesi de nüfus yoğunluğu ve merkez boyutu, sevkinin aktif yapılabilmesi ile, yurtdışı imkânı da eklenince, sağlık turizmi de yaratılabilmekte, kısaca doğrudan gelir, döviz kazanılmaktadır.

Sağlıkta ekonomi, hastanın memnuniyetini kazanmak, Yenidoğan Yoğun Bakımda da prematürelere sağlıklı büyümesi ve gelişmesi, olmaktadır. Harcanan meblağ, sağlık sektöründe en teknik ve gelişimsel bilim üzerine olan sağlık elemanı yetişmesi yanında, tıbbi teknolojik gelişime, örneğin inkübatör ve ventilatör imalatına önayak olmaktadır.

Demokrasi

Demokrasi²⁴, halkın idaresi olarak irdelenirken, Medikal yaklaşımda bireyin iradesi, verisine göre yaklaşım, yönetim, uygulamalar yapmak, anlamındadır.

Tıp Biliminde demokrasi, kitap, literatür ve eğitimci, otoriterin dediği değil, olgu, hasta ve duruma göre, özellikle Yenidoğan Yoğun Bakımda izlenen, yaşam sınırında olan prematürelere göre, onun hakkını geçerli temel almak, gereksinimi karşılamak, yaşam hakkını sağlamak ve tüm medikal yaklaşımları doğrudan yapmak olarak alınmalıdır. Çeşitli ve farklı Tıbbi yaklaşımı, her bireyin elbisesi farklı olduğu gibi, kişiye özel, beğenisi ve gereksinimine göre yapılmasını gerekli kılar. Demokrasi, halk tarafından yönetim, hakimiyet olması, Hekimlikte de olgu, hasta durum ve yapısına göre yaklaşımı öngörmektedir. Toplum, grup, oylama ve diğer ortak görüş, ortak akıl gibi gerekçeler ile değil, doğrudan olgunun verdiği cevaba göre yaklaşım öngörülmektedir. Ayrıca Tıp Bilimi dışında yapılacak yaklaşımlarında bir anlamı olamayacaktır.

Başlıca Kanıta Dayalı Tıp Kavramı²⁵ içinde: GRUP A/YAP: %5 hata ile verin, GRUP B/YAPILABİLİR: %5 üstü hata ile verilebilir, GRUP C/OLGUYA GÖRE: Hasta boyutu ve olguya göre yaklaşım yapılmalı, bilimsel yeri vardır, GRUP D/FAYDALI OLABİLİR-UZMAN GÖRÜŞÜ: Faydalı olduğu konusunda uzman görüşü vardır, izleme göre yaklaşım yapılabilir, GRUP E/ETİK KURUL GÖRÜŞÜ: Gönüllülere faydalı olacağı düşüncesi ile, Etik Kurul onayları ile, başka bir yaklaşım alternatifi yok ise izlem ile verilebilir. Burada tüm boyutları bireyin cevabı ve izlemi ile oluşmaktadır.

Demokrasi²⁴ (dimokratia), dimos/halk zümresi, ahali ile kratos/iktidar kelimelerinden türetilmiştir. Ancak demokrasiyi kaba tanım ile, çoğunluğun yönetimi dersiniz, çoğunluğun diktasını da kabul etmiş olursunuz. Kuvvet Ayrılığı kavramı bunu engellemez, daha çok idare eden merkez/birim/ünite yaratırsınız. Millet seçimden seçime değil, her bir birey hakkı ile, kişiye özgü oluşan yönetim, onun bağımsızlığı, tek, özgün ve kardeşlik ile imkanlara ulaşmasını sağlamak şeklinde işletilmelidir. Bu aynı zamanda iktidarda kalmanın da bir yöntemidir. Hekimlikte yönetim doğrudan hastaya ait, hastaya bağımlıdır.

Demokrasinin uygulama yöntemi, Cumhuriyet olup, yönetimin millet ve milletin yönetmesi şeklinde olmalı, ayrımcılıklar olmamalıdır. Ülkemizde Atatürk, sadece bir kanun teklifi ile Cumhuriyet Yönetimi kabul edilirken, Fransa'da milyonlarca kişinin ölümü sonrasında, çeşitli dönem, aşamalar sonucunda oluşmuştur. Halen Fransa gibi bazı ülkelerde, toplumda sınıflar belirgindir. Bu toplumsal bir algıya göredir. Ülkemizde eğitim ile sınıf basamaklarını aşmak kolaylıkla olasıdır. Sultanların, kral gibi yapılanma değil, halk adamı boyutu olarak algılandığı görülmektedir. Dikta uygulamaları olsa bile, bunun hemen ilk seçimde temelini halk içinde olmadığı da gözlenmektedir. Hekimlikte bile sevgi unsuru olmayan bir zorlamanın bile hemen karşı cevabı reaksiyon tarzında oluşmaktadır. Atatürk'ün önünü keserek, tam bağımsızlık olmaz ise, sana da karşı oluruz diyen, Çanakkale Savaşında tüm öğrenciler öldüğü için, mezun vermemesi de Hekimlerin, birey, toplum hakkı, başta bağımsızlığı ile sağlanabileceğini yaşam felsefesi olarak kabul etmesindedir.

Faşizm²⁶, kendi uluslarını, ulusal camianın kitlesel seferberliğini teşvik eden **totaliter** bir devlet yoluyla bütünleştirmeyi amaçlarlar ve faşist ideolojiye uygun ilkelerle birlikte ulusu örgütlemeyi hedefleyen devrimci siyasal harekete önyak olan bir öncü partiye sahip olmayla nitelenirler. Faşizm, siyasal şiddeti, savaşı ve **emperyalizmi**; ulusal boyuta ulaşmak için bir araç olarak görür ve güçlü ulusların, daha güçsüz ulusların yerine geçerek topraklarını genişletmeye hakkı olduğunu ileri sürer. Kısaca dikta, yönetim sistemi olarak tanımlanmıştır, ancak sağlık sektöründe olamaz, faşizan olanlar çıkabilir ama sonu hüsrandır, hasta emre uymaz, bir prematürenin uyumunu beklemek bile absürt bir olgudur.

Faşist yönetimlerin kurdukları yönetimlerin adı, karşıttanım olarak cumhuriyet denilir, akademik çevrelerde bilgi, protokol ve uygulama kuralları konulur. Sanki prematüre buna uyacak gibi yaklaşım yapılır, onun için, onu kurtarma, tedavi amacı ile yapılır ama bebek yanıt vermez, kabahatli olan odur.

Bu yaklaşımın, sıklıkla hastane yönetimi tarafından yapıldığı, bunun da sıkı şekilde Sağlık Bakanlığı kontrolünde olduğu dikkate alınmalıdır. Hasta Hakları Birimlerinin Hastane Yönetimine, Hastane Müdürüne bağlı olması, bir bakıma bu zorlamayı sağlamakta, polis, kolluk gücünün Savcılığa bağlanması gibi bu kuruluşun da bu şekilde angaje olması önemli, beklenmektedir.

Hekimlikte zorlama olmaz, hastaya bağımlı olunca zorlama oluşamaz, hocanın dediği değil, hasta verisi önemlidir, mahkemeler de bilir kişi değil, hasta verisine karar için bakarlar.

Demokrasi, tüm üye ve vatandaşların organizasyon veya devleti, politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olmalarıdır. Muhalefet⁷ yönetme gücünü elinde bulundurmeyen kişi ve gruplardır.

Krallıkta hekimlik olamaz, hocalık 38 yıllık bir eğitim ile oluşsa bile, Profesör Fransızca öğretmen demektir. Hocalık, biliyorum demek değil, gelin birlikte inceleyelim ve yorum yapalım demekle oluşur. Yazar olarak Tıp eğitimi boyunca, 5 ay sonra erken kıdemli olmam ve Başasistanlık dahil hemen akademik yaşama başlamam nedeniyle, doğrudan hasta bakmadım, asistan, İntörn yaklaşımı yapmasını müsaade ettim, onu destekledim, yapamayınca kontrolü elime aldım. Stajyer iken bile, ilk doğumu öğretmek için kadın Doğum asistanını, çene gelişini fark etmeyip, oksiput posterior olarak geliyor sanması ve anında duraklaması ile, yana iterek, doğumu kendim yaptırım. Kısaca tüm Mesleki Beceri Kurslarında da (Tıp, I, II, III ve IV), model üzerinde bizzat yaptırarak öğrettim. En büyük öğretici olan hata yapmak, yanlış yapmaktır, bunun model üzerinde olması ile tam eğitim sağlanabilir.

Demokrasi rıza almak ile olur, bu ikna yolu ile değil, bir konunun irdelenmesi için mutlaka gereklidir ki bilgilendirme olmadan rıza alınamaz. Tıp Bilimi, somut kanıtlara dayalıdır, ancak sevgi, insanlık, iyilik gibi kavramlar öngörü gerektirir. Zarar gibi oluşumlar ise somuttur. Hekim hastasının verisini hemen hemşire ile irdeler, danışmanlık/konsültasyon alır, gerekirse sevk eder, bunu bilimsel ve hasta için yapar. Zarardan korunma temelinde gereken önlemleri alır, alması için danışmanlık yapar. Artık telefon ve video konferans ile ülkelerarası hemen, gece ve gündüz yapılabilir olmuştur. Bu ilişki için herhangi bir ilişki olması gerekmez, sadece etkinlik ve yeterlilik öne çıkar.

Hekimlikte *Temsili Demokrasi* olarak tanımlama olamaz, doğrudan sorumludur ve sorumluluktan kaçınamaz. Yaşam Hakkı boyutunda rıza alınamaz ise savcılığa başvurusu gerekir. Prematürenin ventilatör uygulamasının kesilmesi için savcılığa başvuran ailelerin tutuklandığı bilinmektedir. Suç kanununun (Türk Ceza Kanunu) açık belirttiği kesin kanıta dayalı, somut olaylar için söz konusudur. Mahkeme karar verene kadar, birey sadece sanık ama suçlu değildir. ,

Suçu yapan özellikler; 1) Suç açıkca TCK belirtilmesi gerekir, 2) Kanıta dayalı, soyut, fiil olmalı, 3) Kıyas yapılamaz, 4) Geniş yorumlanamaz ifadesi olup, 5) İnanç unsuru değil, somut olmalıdır, 6) Diğer Kanunlarda buna uygun olarak yorumlanır. Düzenlemeler suç kapsamında olamaz.

Hekimlikte vesayet olmaz, her hekim eğitilmesi, sertifikasyonu gibi uygulamalar için hocaları önemlidir, uzmanlık Neonatolojide önemlidir, ancak bunlar vesayet şeklinde değildir, her olgu/prematüreye göre özel, özgün yaklaşım gerekir. Hekimlikte, *Hakimiyet Milletindir* tanımı, *Hakimiyet Bireydedir* şeklindedir.

Karar Vermek; Medikal açıdan karar verme, başlıca iki boyutludur. A) Bilimsel boyut: 1) Veriyi 2) Bilim üzere irdelemek, 3) Bireye, hastaya göre uyarlamak, terzilik yapmaktır, B) Etik boyut: 1) Empati, kendine yapılmasını istediğin gibi yapmak, 2) Değişim, inovasyon, buluş, bireye göre, fizyo-patolojisine göre yaklaşım, zarar vermeme, Hastalık Yok, Hasta Var prensibinde olmak ve 3) Bireyin memnuniyetini sağlayan, özel, özgün, karar vermek, zarar oluşturmaması, tedbir ve rıza gibi kavramlar kararda etkindir. Dolayısıyla Bilim ve Etik boyutların bütünleşmesi, kararda; zarar oluşturmaman, bireye göre uyarlama ile bütünleşme, kişiye göre özel ve özgün olması gerekir. Hekim, hastaya bakan hekim, müdavi hekim doğrudan, ekibiyle birlikte, ortak sorumluluk içinde sorunludur. Etik ilke olarak “*Tabip, sanat ve mesleğini icra ederken, hiçbir tesir ve nüfuza kapılmaksızın, vicdanî ve meslekî kanaatına göre hareket eder. Tabip, tatbik edeceği tedaviye tâyinde serbesttir (Madde 6)*” ifadesi nettir.

Hasta hekimini seçer, ancak hekim kendi uzmanlık alanında olmayan, yetkili ve yetkin olmayan hastaya, acil müdahale dışında bakamaz; “*vazifesi ve ihtisası ne olursa olsun, gerekli bakımın sağlanamadığı acil vakalarda, mücbir sebep olmadıkça, ilk yardımda bulunur (Madde 3)*”. Açık ve net olarak Etik İlke olarak; “*Sağlık müesseselerinde tatbik olunan usul ve kaideler mahfuz olmak üzere, hasta; tabibini serbestçe seçer (Madde 5)*. Sevk ancak hastaya bakabilecek ve sertifikalı olan yerler için geçerlidir. İmkanları kısıtlı olan yere Yoğun Bakım gerektiren prematürelere sevk yapılamaz. Yetkilenme Sağlık Bakanlığı tarafından özel komisyonlar tarafından yapılmaktadır, çalışanların belirli sertifikasyon programından başarı ile geçmelidir. Seçimde herhangi bir ayrımcılık; sosyal düzey, politika, ücret ve diğer faktörler değil, bebeğin tıbbi durumu geçerlidir ve tüm ücretlendirme Ülkemizde ücretsizdir. Ayrımcılık suçtur “*hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlâki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevki ve siyasi kanaati ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda âzami dikkat ve ihtimamı göstermekle mükelleftir (Madde 2)*” açık ve nettir.

Muktedir hekim olmak ile diploma almak farklıdır. Bu açıdan Neonatoloji Uzmanlık, Çocuk Yandal eğitimi olup, belirli aşamadan geçmesi, etik ilkelerde olması ile başarılı olacağı gözlenmektedir. Sevmeyen kişi prematürelere bakamaz, *zorla güzellik olmaz*.

Sonuç olarak, her aşamada tüm veriler hasta/olguya göre, medikal bilimin gereklilikleri ile Tıbbi deontolojiye uyum sağlayan, sevgi temelinde irdelenmelidir, dikta, zorlama ile hekimlik, özellikle Neonatoloji hekimliği imkansızdır.

Tıbbi Yaklaşımlar veriye/kanıta dayanmalıdır

Medikal açıdan kanıt, birey, hasta, insan olup, veri de yine bireyden elde edilen, bilimsel, sosyal ve ruhsal, somut değerlerdir. Yorum ve irdeleme bilime ve bakış açısında göre değişebilir, bu açıdan öncelikle veri doğrudan sunulmalı, irdeleme arkasından, eksper/Uzman görüşü olarak sunulmalıdır.

Tıbbi yaklaşımlarda tedavi en son basamak olmaktadır. öncelikle sorunların oluşmasını önlemek, insancıl yaşam ve çevre, daha sonra tedbirler, önlemler, koruyucu hekimlik,

kontroller, sağlık takipleri, aşılama ve hastalık oluşmuş ise Yoğun Bakım boyutuna gelmeden izlenmesidir. Prematüre bakımı yerine, prematüreliliğin önlenmesi, gebelik ve annenin sağlıklı olmasını temin ve takip ilk planda olmalıdır. Sağlığın korunmaması ile hastalık oluşur.

Protokoller sadece bir fikir ve öneri, öğüt vermektedir, buna göre bir kolaylık ama zorunluluk vermez. Devamlı izlem ve değişim parametrelerine göre verilerin analizi özellikle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde şarttır. Birçok veri, bilimsel olarak birbiri ile ilintili ve bağlantısı olduğu için, tek değil, tümünden ele alınarak yapılmalıdır. Tüm Tıp Bilim dalları aynı olguda bütünleşmelidir. Amaç tedavi değil, sorun oluşmasını önlemek, gelişim ve büyümenin sağlıklı oluşmasını temin etmek olmalıdır.

İspat, bilimsel verilere dayanır, yorum, şüphe, gelenek ve önerilere dayanmaz, ayrıca olmuş, gerçekleşmiş olana bakılır, olabilecekler suç kanıtı değildir. Bir prematüre yaşam sınırında olması, diktada, delil olarak yeterlidir, ancak bu peşin hükümdür, yaşatılan prematüre oranı giderek artmakta, söz konusu olan bebek için kimse bir iddiada bulunamaz, çünkü geleceği bilemez.

İspat edilmeyen, iddiaların dayanağı olmadan, amaca yönelik uydurma yaklaşımlar yapmak, zorlama ve darbenin gerekçesi olmaktadır. bu açıdan sosyal ve toplumun yapısına göre de boyutun genişletilmesi ve zamana göre uyarlanması yapılır. Hâkim güç olan ülkelere uygun yaklaşımlar, dayanağın bunlara yönelik olması zorbalığın, diktanın bir beklentisidir.

Hiçbir şeyin sonucu net bilinmeyeceği için, hekimlikte tıbbi hangi gerekçe ile olursa olsun, isterse Kanıta Dayalı A grubu olsun (%5 hata payı), özellikle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde, etkileşim çok farklı olabilir. Dolaşım desteklemek için verdiği SF sıvı düzeyi, bebeğin cevabına göre bakılır, bu açıdan izlem esastır. Nitekim zarar unsuru varsa, derhal durdurma ve değişim gereklidir, bu açıdan dikkat ve özen önemlidir. Medikal Etik Politika, *Hastaya Göredir, Kitaba Göre Değildir*. Bilerek zararda yürümek ceza kapsamı olarak kasıt, dikkat ve özen eksikliği ise taksir kavramındadır.

Dikta yönetiminde, cevap alınmadığı için, suçlu birey ve toplum olarak irdelenir, suçlanır, gerekirse zorlama, şiddet uygulamalı ceza verilebilmektedir. Zaman geçtikten sonra neden verildi sorgusu, o zamandaki duruma göre yapılır, sıklıkla haksız suçlama, sonuca göre yapılır, gerçekte ise, o zamandaki gereksinim, duruma göre karar verilmelidir.

Diktatör²⁶, emir veren, dikte ettiren, elinde mutlak ve sınırsız bir otoriteye sahip olan yöneticilere verilen addır. Hiçbir Peygamber diktatör olarak davranmamış, halkından görüş almıştır. Hekim diktatör olamaz, emir veren ve tüm başlangıç ve neticeyi sağlayan hasta/olgu/prematüredir. Başta hemşire ile danışmalı, hasta verisini izlemeli, karar oluşturmaya çalışmalıdır. Yenidoğan Yoğun Bakımda dakika içinde değişim gözlenebilecektir, buna göre uyarlama yapılmalıdır. Beklediği neticeyi alamaması, kızması ve hiddetlenmesi, temelde kendisinedir, hiçbir hasta kalıba uyan olamaz. Tıbbi yaklaşımlarda özellikle prematüre bakımında cevap kısa sürede alınabilmekte, bu açıdan 24 saat izlem zorunlu olmaktadır.

Medikal işlemlerde, bebek hak etmesi ile yaklaşım yapılabilir, hukukun temeli de veri, kanıt iledir. İspat kesin, gerçek olmalıdır, şüphe sanığın lehine karar verilir, açık, net, yoruma dayalı olmayan, örf, adet ve gelenek temelinde olamaz. Şüphe sadece öngörü, tedbir açısından, sorunu önlemek açısından önemlidir.

Adalet²⁷, hak, hukuka (yasaya, kanunlara uyum) orantısal, hak etmeye göre, değerine göre, yerine getirmek olarak tanımlanabilir. Adil olmanın sağlanması, felsefe olarak, toplumsal, sosyal olarak tartışma konusu edilmektedir. Etik, akılcılık, hukuk, din, eşitlik, hakkaniyet gibi kavramlara dayanan farklı görüş ve perspektiflere dayanmaktadır. Bir yüzüğün maddi değeri ölçülebilir ama manevi değeri tartışma konusu edilemez. Just halk demek, justice topluma göre

bakış ve jüri tarafından saptanmakta iken, ülkemizde mahkemeler, hâkim tarafından ele alınmaktadır. Zarar konusu daha somut ve kanıta dayalı, zorbalıkta rıza şartı olmadığı anlamında olup, daha nettir, diğer uygulama ise bireye aittir, sorumlusu kendisidir.

Adalette karar her birey, olgu ve duruma göre verilmelidir. Her birey suçsuz ve kendisi yaptıklarından sorumludur. Suç unsuru olmadığına ise sorgulanması yapılamaz, bireysel davranışlarına girer. Bağımsızlık başlıca Hakem, Hekim ve Hâkime verilmiştir, elbet bunları kendi etik/hukuk boyutlarında kullanmalıdırlar. Bunların Kuvvet Ayrılığı şeklinde tanımlanan boyutları birbirinden etkilenmemesi içindir. Eğer, Kuvvet Ayrılığı boyutu söz konusu olunca, bunların da kendi aralarında bir uyumu olmaz, bozulma kaçınılmazdır, yasama, yürütme ve yargı tanımlanırken, bazı boyutlarda buna eklenir; üniversiteler, basın, yayın, dernekler, kurum ve kuruluşlar da etkisizleşmiş olurlar. Olay ve olgu tek iken etkileşimler artacak ve adalet tanımı bozulacaktır. Başta da iddia kanıta dayalı değil, yoruma ve sosyal statüye göre yapılacaktır. Bilirkişilerin raporu ancak bir görüştür, dernek kararları da birey görüşü şeklindedir, hakimleri bağlayıcı değildir.

Bir prematüreye oksijen vermek için dayanağınız olmalıdır. Oda havası birçok açıdan daha emin ve faydalıdır. Ventilasyon basıncında artış, özellikle PEEP basıncı ile doğal ortam sağlanabilir. Siyanoz var, oksijen verdim, basit ve kanıt düzeyi düşük bir gerektir. Ayrıca daha geniş olarak irdelemek, fizyopatolojik düzeye inmek önemsenmelidir. Toplum değil, bireyi, hastayı, prematüreyi düşünmeniz onun sorununu en zararsız şekilde çözeniz gerekir.

Güç: kılıç, kılınç, *Divan-ı lügat-tül-Türk*'te ahlak, edep demektir. *Kılık, kıyafetine dikkat et* derken *edep ve giysilerine dikkat et* denilmektedir. Bu açıdan Adalet Heykelinde, elinde tutulan kılıç, etik ilkeler ile uyumlu hukuk/haklar temelinde yaklaşım yapmayı, terazi ile tartmayı ve bireye dikkat etmeden eylemi dikkate almayı gerekli kılar. Medikal güç, verileri birey temelinde irdelemek, bilimsel boyutta incelemektir. Teknoloji, etkin, verimli ve yararlı olması için gerekir.

Veriye tek analiz ile bak, siyanoz saptı, kitaba bak ve tedavi et, yaklaşımı hiçbir medikal uygulamada yapılamaz, ancak suni-zekâ kullanan cihazlarda yapılabilir. Bu bir diktadır, ben bilirim, ben yaparım değil, ben bilmem, bir bakayım, inceleyeyim ve oluş fizyo-patolojisine göre yaklaşım yapayım denilmelidir.

“Hekimin başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir” tanımlaması ile sağlık ötesinde, yaşamı, kişiliği ve insan olarak saygı göstermesi de gerekir. Hasta menfaat olarak kullanılmaz, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesine göre (Madde 8), ticari boyut oluşturamaz, reklam yapamaz, ayrıca bir hekim *“sanat ve mesleğinin icrası dışında dahi olsa, meslek ahlâk ve adabı ile telif edilemeyen hareketlerden kaçınır”* ifadesi ile, toplumda örnek kişilikte olmalıdır. Bilirkişi incelemelerinde tıbbi yaklaşımlarında sadece medikal yaklaşım değil, insancıl, etik uygulamalar da öne çıkmaktadır.

Sonuç

Medikal yaklaşımlarda maddi ve manevi sıkıntı, acı ve rahatsızlık verdiği söylenebilir. Bilinci açık olanlarda soyunma, muayene etme bile bir huzursuzluk nedeni olabilir. Bu açıdan hastayı empati yaparak, onun rızasını almak, çocuk bile olsa olayı anlatmak, zorunlu olduğu, keyfi olmadığı kanısını vermek önemsenmelidir. Sabah vizite sırasında istenilecek tetkikler, çocuk ile konuşarak kararlaştırılması, usul olarak birlikte karar alınması, tereddüt olması ile daha sonraya aktarılması önemlidir. Çocuklar ile bir arada olmak, onlarla birlikte oyun oynamak, sohbet etmek önemlidir.

Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde, vizite sonrası serviste oturmak, yazı ve çalışmalarını burada yapmak, personel ile birlikte olmak ile sorumlu hemşireye bir finansman vererek, çay ve diğer ortak birliktelik için masrafı karşılamak önemlidir. Anneler ile iletişime geçmek, hasta hakkında bilgi vermek, ama gelecek için, yaşayacağı, hastalıktan kurtulacağı gibi sözler sarf edilmemelidir. Bebeklerin kucakta beslenmesi, hemşirelere yardım esas görev edinilmelidir. Besle yatır değil, bir süre bebek ile birlikte olmak gerekir. İnvazif işlemler yerine, non invazif izlem ele alınmalıdır. Her an, her zaman için, bebeğe göre yaklaşım yapılmaya da hazır olunmalı, devamlı literatür okunmalı ve personele aktarılmalıdır.

Dikta uygulamasının tek bir olumlu tarafı olmadığı gibi, olumlu yaklaşımlarını da kendileri yok ederler, ortadan kaldırırlar. Motivasyon değil, emre, oluşacak boyuta boyun eğilmesi, bir reaksiyon yaratacak, özellikle ülkemizde bağımsız olan serviste bu itici ve reddedici olmaktadır.

Sağlık yapılanmasında da bireyin devamlı izlemi, verilerinin ölçülmesi ve kendi rızası, talebi, hatta prematürelere verilenleri, gıda ve ilacı tolere etmesi, iyileşmesi boyutuna göre verilmelidir. Herhangi bir yan etki, yan tesir veya etkisiz olması durumunda derhal yaklaşımlar kesilir, danışılır ve bireye, hastaya, olguya göre yaklaşım yapılır. İlaç Araştırmalarında tek bir gönüllü de elde edilen sonuç tam bilimsel irdelenene kadar tüm çalışma durdurulur ve ilaç ile bağlantısı olmadığından yeniden başlar. Örnek; Covid-19 Aşısı yapılan bir kişinin ölmesi ile çalışma durdurulmuş, ancak aşı değil, plasebo/SF yapıldığı anlaşılınca çalışma devam etmiştir. Bu açıdan hukuksal tanımı ile insanlarda deney yapılamaz, deney, etkisi ve sonucu belli olmayan bir çalışma anlamındadır, hayvanda bile yapılması şartlara, çalışmalara bağlıdır.

Sağlık personeli hiçbiri zorlama yapmaz, yapan kişi de zaten çalışmasına izin verilmez. Yenidoğan Yoğun Bakım Üniteleri devamlı olgu bazında toplantıları, hasta, yatak başında yapılmalı, bir verinin değerlendirmesi de anında yapılmalı, bebeğin tolere etmesine bakılmalıdır.

Mahkemelerde, bilir kişiler, eğer olguyu kural/komut/emir durumuna göre karar vermesi ile, sonuç oluşturlarsa, bu yaklaşım geçersiz olmakta, hastanın dosyasına göre izlenmesi gerekmektedir. Ötenazi, anlam olarak *rahat ölüm* olsa da aktif ve pasif ölümün beklenmesi, bilerek adam öldürme, cinayet olarak, Ülkemizde kasıtlı ölüm olarak irdelenir. Taksir boyutu, dikkat ve özen eksikliğidir, hastanın talebi olmasına karşın bunu fark etmemektir, örneğin, hemoglobini düşmesini algılamamak taksirdir, hata olamaz. Hata yerine konulabilecek olmasına karşın, yapılmamasıdır. Bunlar dışında tedbirlere ve gerekenlerin yapılmasına karşın, önlenemeyen durumlar komplikasyon denir ve yaratılışa göre olduğu için, ceza alınmaz. Burada özellikle bilir kişiye göre savunma yapılmamalı, zararın kesin, kanıta dayalı olduktan sonra olması, sıklıkla açıklamalarda bulunmaktır. Kısaca, suç kanunda yazılan, kesin, kanıtlı, tereddütlü olmayan bir durumdur.

Hekimlik mesleğinde aynı bilgiler, aynı standart yaklaşım ve tedaviye başlayalım ve verilecek cevaba bakalım yaklaşımı, bağımsızlık ve taraf olmayalım gerekçesine dayanır ama, hastayı dışlayan bir sağlık elemanı olamaz, empati yapmadan yaklaşmamalıdır. Bebeğin siyanozunu gidermek için oksijen vermek, basit yaklaşım olup, sorunu çözücü değildir. Bu nedenle standart değil, bebeğe göre yaklaşım esastır, uzmanlık bunun için yapılır.

Hekimlikte dikta, insanlara ne yapıp ne yapmaması gerektiğini emreden, buyurgan yaklaşımlardır, ben ilacı veriyorum iyileş gibi, anlamsız bir boyuttur, oksijen veriyorum, oksijenlenme sağlanmalıdır, olmuyorsa, kabahat prematürelere, yaklaşımıdır. Darbe sıklıkla aynı yöntemi kullanır, hekimler tarafsız olamazlar, protokole göre verelim sonuca bakalım değil, her hastaya göre bir uyarılma ve yaklaşım yapılmalıdır. Vicdan mülteci gibi değil, empati olarak bütünleşmelidir. Dikta aynı yöntemleri ve bilgileri kullandığı için, eğer bir

toplum, diktayı benimsiyorsa, çalışıp, bilgi ve ilim üzerine çalışma yerine, standart usulleri ezberleme tarafını seçer, ezberler, derin çalışmaz, kalıba uyar. İrfanı ve fikri hür olmak demek, darbeyi karşısına almak demektir. Dikta yanları, bizzat servis içinde çalışan kim olursa olsun onları da kullanmak isterler, tüm yaklaşımları dejenere ederek, zorlamanın gerekçesi yaparlar. Hemşire ile doktor, yardımcı sağlık elemanı ile hemşirelerin karşılıklı çatışmasını sağlamak isterler. Tükenmişlik Sendromunu oluşması için çaba harcarlar.

Ülkemizde, yönetime 1960 yılından bu yana hemen, her on yılda bir darbe ve dikta yaklaşımları olduğu, genel Ülke yönetiminde etkin olunması, sosyal olarak bireyleri etkilemesi beklenir. Ancak hekimlik etik ilkeler temelinde diktanın, yaptırımın geçersizliği ortadadır. Her bir hasta aynı hastalığı olsa bile ayrı yanıt verecektir.

Hekimler hasta dosyasına gereken yaklaşımları yazar, hemşireler ise uygular, kısaca bir emir verir, sorunu çözersin yaklaşımı olduğu dikkate alındığında, sağlık elemanları arasında emir vererek, özellikle akademik hoca olanların vizite sonrası emirleri/order ile sorun, Yoğun Bakım Ünitelerinde olmaz, devamlı değişim olacağı dikkate alınmalıdır. Dopamin 2-4 dakikada etkisi gözlenir, bu açıdan 5-10 dakikada bir karar irdelenmesini gerekli kılar.

Dikta, zorlamalı, emir vererek yapılan yaklaşım, sosyolojik boyut olarak her süreçte, kültürün her aşamasında bozulma, dejenerasyon ve kendisine uygun bir nesil yetiştirerek, halen aktivasyonu ve devamlılığını sağlama çabası içindedir. Kısaca özellikle prematüre kaybedilir, ama hekim neden öldüğünü bile kavrayamaz, bu açıdan Uzman Neonatolog tarafından bakılması yasal zorunluluk olmaktadır.

Dikta içinde olan bireyler, sevgi yoksunluğu, Anne Yoksunluk Sendromu, prematürelerin anne kucağı, Kanguru metodu ile daha rahat beslendikleri belirgindir. Boy kısalığı en tanınmış bulgudur. Darbe içinde olan toplumlarda da fikir, felsefe boyutu geri kaldığı belirgindir. Hiçbir felsefeci dikta ortamında ortaya çıkmamıştır, aksine demokrasi iletimleri bunlara karşı geliştiği gözlenmiştir. Mevcudun tekrarı beklenir, gelişim ve değişim olmaz.

Tıp Biliminde dikta ile hekimlik yapan kişinin, hastasının azalması ve gelmemesi ötesinde, hukuksal açıdan sorunlarının devamlı olacağı da belirgindir. Devamlılığı süreç içinde beklenmez. Dikta bir bakıma sizden emir-eri, köle olmanızı ister, hemşire ne kadar belik içinde ve bağımsız olursa, o kadar daha medikal yaklaşımlarda başarılı olur, çünkü hastaya göre uyarılama yapması veya yapmaması ile zarar ve zulüm yaklaşımından kaçınması beklenir. Dikta, bilimi değil, bilgiyi kullanır, başkasına yararlı olanı emsal alır, bir devrim, bir tedavi ve bir medikal yaklaşım tanımını verir, ancak bireye uygun terzilik yapmaz, kalıp içinde kalır. Kısaca, darbenin dayanağı, ilk insandan bu yana olan durumdur.

Darbe konusunu, dikta yaklaşımını elimine etmek, başta empati yapmak, Tıbbi Etik İlkeler boyutunda olmak, eylemlerinin bu esaslar içinde gerçekleştirmek, hastanın temel alması ile olasıdır. Hepsisi sevgi temelinde, sevme dayanağı ile oluşabilir, insanlık, kardeşlik, eşitlik temelinde, bağımsız kişilik oluşturarak şefkat yaratılabilir.

Dikta ile insanlık arasındaki belirgin fark; bir tarafta, aşağılık, düşük, hırsız gibi nefret kusan, beyni yıkanmış, peşin yargılı, mahkeme bile yapılmadan suçlu görülen kişiler, diğerinde ise insana gerekeni yaparken, *geçmiş olsun, nasılsınız ve hatta Allah kurtarsın* derler. İnsana insan gibi davranırlar ama kuralları da kesin uygularlar, mahkeme sonucunda kesin suçlu bulunsalar bile ıslah olur, tövbe eder diye bakarlar. Diğer dikta da ise, yukarıdan emir gelince ayırıcılık ve farklı davranış gösterilir. İnsan ve hayvandan aşağı varlık olarak görmek ve algılamaktır fark. İnsanlık hayvan, eşya ve hiçbir şeyi kötü ve zararlı olarak irdelenmez, ama dikta yapar. İşte bu nedenle her varlığı sevgi ve hürmet gösteren, sağlık ve yaşam için uğraşı içinde olan Tıp elemanlarında dikta olması imkansızdır. Olursa, hekimlikten dışlanmalıdırlar.

Güncelleme

Tıp Bilimi devamlı bir bilimsel ve teknolojik uygulama olarak gelişim üzere değişim yaşandığı, teknolojik cihazlara göre de yaklaşım yapılması, uzmanlaşma, tüm Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesindeki tüm elemanların devamlı, her olguya, duruma ve soruna göre güncellenmesi gerekir. Bu bir ders ötesinde, sertifikasyon eğitimleri her beş yılda bir yenilenmeli, olgu başında gece ve gündüz, zaman süreci olmadan yapılmalıdır. Bu açıdan üstün uzmanlaşma, sertifikasyon programlarının, her yeni cihaz ile olması da kısaca devamlı eğitim, gelişim ve değişim olmasını da gerekli kılmaktadır. 4,0 Teknolojide, bilişim ve suni zeka kapasitesinin olması da bu açıdan bu sistemi kolaylık olarak kullanmalı, ama sorumlu daima sağlık elemanıdır, cihazlar, programlar olamaz. Gelişim, değişim, yönetimde de olmalıdır.

Hekimlikte patron, hastadır, onun verileri ve gelişimi, değişimine göre tıbbi yaklaşım yapılmalıdır. Zorlama, bir tolere edilemeyen yaklaşım hiçbir zaman gerekçesi medikal olamaz, aynı zamanda suç kapsamındadır. Değişim, hastanın merkeze alınması ile olmalıdır.

Medikal sorunlarda, mahkemeler bireye göre yaklaşımı temel alır, savunma, suçu kabul etme demektir. Bilirkişiler tıbbi hukuk kavramını bilmiyorlarsa yanlış kanılara sahip olabilirler. TCK 61. Maddesinde Hâkim Kararını: 1) Somut olayda (kesin kanıtı olan, şüphe olmayan, yorum olmadan, geniş yorumlanmayan, geleneğe dayanmayan, durumda); a) Suçun işleniş biçimini, b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları, c) Suçun işlendiği zaman ve yeri, d) Suçun konusunun önem ve değerini, e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, g) Failin güttüğü amaç ve saiki, Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler. (10) Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir ne eksiltilebilir ne de değiştirilebilir.

Temel boyutun amaç ve güdü olduğu, bilimsel ve hastadaki veriye dayalı olması, gereken tedbir, önlem ve bilimsel dayanak ve açıklama ile, sorun gelişmeden, hastalık oluşmadan önlenmesi, fizyopatolojik oluşumların engellenmesi gibi boyutların sorgulanması, hastanın günlük kayıtlarının incelenmesi önemlidir. Komplikasyon suç unsuru değildir, ölüm de irdelendikten sonra defin raporu yazılabilir, ötenazi ise kasıtlı öldürmeye girer.

ÖZET

Hastalık yok, hasta var prensibi ile tüm tıbbi bilgilerin yorumu, yaklaşım ve uygulamalar, birey, olgu ve duruma göre yapılır. Özellikle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde medikal yaklaşımların ve uygulamaların tümü prematüreye göre yapılır, bu açıdan 24 saat devamlı Uzman Neonatoloji hekim izlemi altında olmalıdır. Sağlık Bakanlığı sertifikasyon yaklaşımı da bu prensipleri yerine getirenlere izin, yetki belgesi verilmektedir. Hasta/olgu merkezli Etik ilke ve yaklaşım kabul edilebilir olamaz. Bireysel yaklaşım; a) Veri, bilimsel boyut ile değerlendirilir ve tıbbi yaklaşım hastaya uyuma göre karar ile oluşur, b) Etik ilkeler, hastaya tıbbi gerekenler uygun medikal olanaklar, gerekirse sevk edilmesi ile yaklaşım kararı ile bir yeni, inovasyon, buluş şeklinde bireyselleştirmelidir. Genel, standart ve belirli programa göre yaklaşım başlangıçta düşünebilir ama olguya göre gererken uyarılma ve değişim mutlak yapılması, sağlık açısından şarttır, ilk planda zararımızın olmaması (*primum non nocere*) esas kuraldır. Kalıba göre yaklaşım Neonatoloji biliminde gerekçesi olamaz, her ilaç hastaya göre doz ayarlanmalıdır. Davalarda hâkim kararını, dosyası, günlük gelişimi ve tedaviye verdiği cevap, izlem sonucuna göre verilir, komplikasyon olursa, dikkat, özen eksikliği ve hata olmadan, sorunların oluşma durumunda ceza öngörülmez. Bilirkişi farklı tanımlasa bile, hâkim

ona uymak zorunda değildir. Neonatolojide Yaşam Hakkı esastır ve hiçbir hastadan ümit kesilmez, ötenazi Ülkemizde suçtur.

Hekimlik biliminde, bilgiye göre, literatür ve kitapların belirtmesi, protokollere göre yaklaşım değil, onların bir bilgi vermesi, aydınlatıcı olmasıdır. Karar hekime aittir, bu karara hemşire ve diğer sağlık elemanları emir olarak algılamaz. Hasta kusuyor, tolere etmiyorsa, alması gereken süt verilmez, zorlanamaz, başka yöntem seçilmelidir. Bu açıdan darbenin hiçbir zaman iyisi olmaz, zulüm gerekçe tutulamaz, dikta bir insanlık suçudur. Ceza terbiye amacını taşır, düzenleme için olmalı, en azından yönetici seçme boyutu değişmeli, yoksa dikta niyetini ortadan kaldırılamaz. Sorun yapılanlar ve türleri, şiddetini incelemek ve bedel ödenmesi değil, ki zaten tazmin edilebilmesi olanaklı görülmemektedir, sadece darbenin kendisi mahkûm edilmeli ve oluşturduğu toplumsal yıkım boyutu temel alınmalı, oluşmaması konusu irdelenmelidir. En büyük yıkım, insanların özgür değil, darbeye inanır olması, buna göre uyumu bağımsız olarak görmesidir. Kısaca dava edilmemesi, dava edilecek bir durum olmadığına karar verilmesi veya darbenin bir devrim olduğu kararının verilmesi ve Bayram denilerek kutlanmasıdır. Dikta, her insan ve her durumu kendi lehine kullanır, kendisi yapması yerine başkasının yapmasını sağlar, destek verir. Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde çalışanların kendi inisiyatifi olması, bunun için eğitim alması önemlidir. Neonatoloji eğitiminde temel olan, hasta bulguya göre değişimi ve yeni yapılanmayı sağlamaktır.

Atatürk'ün, Başöğretmenin kitabında belirttiği gibi “Özgürlük ve Bağımsızlık Karakterimdir” ve ayrıca [Muallimler/Eğiticiler](#), *Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür, nesiller ister* ifadesi ile bu metot ile yetişenler sayesinde darbe olasılığı tümenden kalkar. Sağlık elemanlarının tümünün, insanlığın, bağımsızlık, doğru, gerçek üzerinde olunması ile Neonatolojiye yaklaşım yapabilirler. Önemli olan diploma almak değil, insan olmak, sevgi üzerinde bilimi kullanmak, zarar vermeme, zorbalık yağmadan, nimet, değer oluşturmaktır.

Kaynakları

1. 2011 TDK sözlüğü, Google, internet taraması
2. Dikta. Wikipedia
3. Bağımsızlık. Wikipedia
4. Anayasa. [www.mevzuat](#)
5. International Covenant on Civil and Political Rights. Wikipedia
6. MA Akşit. YENİDOĞAN HAKLARI ve ONAM, sunum. UNEKO 2013
7. TCK. Ceza Kanununun amacı, Madde 61. [www.mevzuat](#)
8. Hipokrat Etik İlkeleri. Wikipedia
9. <https://www.hurriyet.com.tr/C>. Çiftçi/egitim/ideal-tip-egitimi-modeli.
10. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde. [www. Türk Tabipler Birliği sitesi](#)
11. Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Kitapevi.
12. Kuvvet Ayrılığı. Wikipedia
13. Dayak. Wikipedia
14. NUREMBERG İLKELERİ, Wikipedia
15. Devrim, Wikipedia
16. Din. Wikipedia
17. Ahmet Hulusi. Kuran, Kurani Kerim Çözümü, internet verisi
18. 622 Medine Antlaşması. Wikipedia
19. İslam, Wikipedia
20. Fitne, Wikipedia
21. Devlet, Wikipedia

22. Önyargı, Peşin Hüküm, Wikipedia
23. Atatürk'ün İzmir İktisat Kongre Konuşması, Google, internet
24. Demokrasi, Wikipedia
25. MA. Akşit et al. COPE, Kanıta Dayalı Tıp ve Etik Değerlendirmeler, Eskişehir, 2007.
26. Faşizm, Wikipedia
27. Adalet, Wikipedia

M. A. Akşit Koleksiyonundan